પારસમણી

ભજન સંગ્રહ.

ઘણા સુધારા તથા વધારા સાથે

સંશોધન કરી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મંગળદાસ જેઠતારામ શાહ. બુકસેલર.

ઠે૦ રીચી રોડ—અમદાવાદ

આવૃત્તિ ૬ ઠી. પ્રત ૪૦૦૦.

સંવત ૧૯[illegible] સને ૧૯[illegible]

શ્રીજૈન વિદ્યાવિજય પ્રેસમાં શા વાડીલાલ નાથાલાલે છાપ્યો રીચી રોડ—અમદાવાદ.

કીંમત રૂ ૦—૮—૦.

પારસમણી
ભજન સંગ્રહ

૧

સંતો અમો વહેવારીઆ શ્રી રામનામનારે. (ટેક)
વેપારી આવે છે બધા ગામ ગામનારે— સંતો૦
અમારૂં વસાણું સંતો, સૌકોને ભાવે—(૨)
અઢાર વરણ જેને વહોરવાને આવે—સંતો૦
લાખ કરોડ લેખાં નહિ. ને પાર વિનાની પુંજી. (૨)
વ્હોરવું હોય તો વ્હોરી લેજો કસ્તુરી છેસોંઘી—સંતો૦
આવરો ને ખાતાવહીમાંલક્ષ્મીવરનુ નામ,

—•—

૨

હુંડીમાં ચતુર્ભુજ લખીયા, નરસૈયાનું કામ—સંતો૦
જેમેર હરીજન હરીરસ ગાય તેતો નીત્ય ગંગામાં નાય(૨)
અડસઠ તીરથ ગુરૂને આંગણે, (૨) દુરગયે શું થાય—રે

ધ્રુવ નાહ્યા પ્રલ્હાદ નાહ્યા. હેતે નાહ્યા હનુમાન; (૨)
પ્રીત કરી પરીક્ષત નાહ્યા (૨) જોગી શુકદેવ ન્હાય—જે.
સહુ સંત માળી ધારણ ધાર્યું, જ્ઞાન ગંગા તે ન્હાય (૨)
જળપતતીરથ જોડે મળ્યા(૨)તેમાં સર્વ સાધન મળીજાય
ભલેમળ્યા મહેતાનરસિંહના સ્વામી હેતે હરીનાગુણ ગા
જ્ઞાનગંગાનો મહિમા મોટો, મુખે કહ્યા નવજાય—જે(૨)

—❧—

૩

હરીનો મારગ છે શુરાનો નહી કાયરનું કામ જોને;
પરથમ પહેલું મસ્તક મુકી વળતી લેવું નામ જોને.
સુત વિત્ત દારા શીશ સમરપે' તે પાવે રસ પાવે જોને
સિંધુ મધ્યે મોતી લેવા, માંહિ પડયા મરજીવા જોને;
મરણ આગળ તે ભરે મુઠી, દીલની દુગ્ધા વામે જોને
તીરે ઉભો જુવે તમાસો, તે કોડી નવ પામે જોને
પ્રેમ પંથ પાવકની જ્વાળા ભાળી પાછા ભાગે જોને
માંહી પડયા તે મહાસુખ માણે, દેખનારા દાઝે જોને
માથા સાટે મોંઘી વસ્તુ સાંપડવી નહીં સ્હેલ જોને;
મહાપદ પામ્યા તે મરજીવા, મુકી મનનોમેલ જોને.

શામ આમલમાં રાતા માતા; પુરા પ્રેમીજન જોને;
પ્રીતમના સ્વામીની લીલા, નીરખે રજની દિન જોને.

૪

હરિને ભજતાં હજુ કોઇની લાજ, જતાં નથી જાણીરે
જેને સુરતી શામળીયા સાથ, વદે વેદ વાણીરે' [ટેક]
વ્હાલે ઉગાર્યો પ્રહ્લાદ, હિરણ્યકશ્યપુ માર્યોરે;
વિભીષણને આપ્યું રાજ્ય, રાવણ સંહાર્યોરે. હ૦ ૧
વ્હાલે નરસિંહ મહેતાને હાર, હાથોહાથ આપ્યોરે
ધ્રુવને આપ્યું અવિચળ રાજ, પોતાનો કરી થાપ્યોરે; હ૦
વ્હાલે મીરાં તે બાઇનાં ઝેર. હળાહળ પીધાંરે;
પંચાળીનાં પુર્યાં ચીર, પાંડવ કામ કીધાં રે. હ૦ ૩
આવો હરિ ભજવાનો લ્હાવો, ભજન કોઇ કરશેરે;
કરજોડી કહે પ્રેમલદાસ, ભકતોનાં દુઃખ હરશેરે. હ૦ ૪

૫

તારા મનમાં જાણે જે મરવું નથીરે;
એવો નિશ્ચય કર્યો નિરધાર;
તેમાં ભુલી ગયો ભગવાનરે. ટેક.

ધન દોલત નારીને ઘણા દીકરારે.
ખેતીવાડી ઘોડા ને દરબાર. તેમાં૰ ૧
મેડી મંદીર ઝરૂખાંને માળિયાંરે,
સુખદાયક સુંદર સે'જ. તેમાં૰ ૨
ગાદી તકીયા ને ગાલમસુરિયાંરે,
અતી આડ કરેછે એજ. તેમાં૰ ૩
નિચી ખાંધ કરીને નમતો નથીરે,
એવુ સાધુ સંગાથે અભીમાન તેમાં ૪
વનમાળી મોહનજીની મુરતીરે,
તેની સાથે ન લાગે તાન. તેમાં૰ ૫
પાપ અનેક જન્મનાં આવિ મળ્યાંરે,
તારી મતિ મલિન થઇ મદ. તેમાં૰ ૬
દેવાનંદના વહાલ ને વિસરી ગયોરે,
તારે પડયો ગળે જેમ ફંદ. તેમાં૰૭

૬

તારે માથે નગારા વાગે મોતનારે,
નથી એક ઘડ ના નિરધાર;

તોય જાણ્યા નહિ જગદીશરે, ટેક;
મોટા મેલીને રાજ મરી ગયારે,
જેને જાતાં ન લાગી વાર; તોય૦ ૧
તારૂં જોબન ગયુ જખ મારતુંરે,
માથે કાળા મટી ગયા કેશ; તોય૦ ૨
તતકાળે લેવાને જમ આવિયારે,
તેનો ભાળી ભયંકર વેશ; તોય૦ ૩
રોમ કોટી વિછુ તણી વેદનારે,
દુઃખ પામ્યો તું દૈવનાચોર; તોય૦ ૪
સગાં સ્વારથી મળ્યાં સૌ લુટવારે,
તેનુ જરાયે ન ચાલે જોર; તોય૦ ૫
જીભ ટુંકી પડી ને તુટી નાડીયોરે,
થયું દેહ તજ્યાનું તત્કાળ. તોય૦ ૬
દેવાનંદ કહે નવ જાણ્યા નાથનેરે,
મળ્યો મનુષ્યદેહ વિશાળ તોય૦ ૭

—:o:—

૭

સુખ છે તમારા શરણુમાં હો શામળીયાજી,
એ મારા ગુરૂએ કહ્યું કર્ણમાં હો શામળીયાજી.(ટેક)

જપ તપ તીરથ ચારે પદારથ હોવોલા,
એ મારા ગુરૂજીના ચરણમાં—હો શામળીયાજી—સુખ•
એમ કરિ મારે મંદીર પધારજો વહાલા,
ન જોશો જાત કુળ વરણમાં—હો શામળીયાજી—સુખ•
બાઇ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ વહાલા (૨)
આડે આવજો મારા,મરણમાં—હો શામળીયાજી—સુખ•

૮

સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીયે, ઘટ સાથેરે ઘડીયાં
ટાળ્યાં તે કોઇનાં નહી ટળે; રઘુનાથનાં જડીયાં;—સુખ.

નળરાજા સરખો નર નહી; જેને દમયંતી રાણી;
અર્ધે વસ્ત્રે વનમાં ભમ્યાં, ન મળ્યું અન્નને પાણી—સુ.

પાંચ પાંડવ સરખા બાંધવા; જેની દ્રૌપદી રાણી;
બાર વરસ વન ભોગવ્યાં, નયણે નીંદ્રા નઆણી—સુખ

સીતા સરખી સતી નહી, જેના રામજી સ્વામી;
રાવણ તેને હરી ગયો, સતી મહા દુઃખ પામી—સુખ

રાવણ સરખો રાજીયો, જેની મંદોદરી રાણી;
દશ મસ્તક છેદાઇ ગયાં, બધી લંકા લુંટાણી—સુખ.

હરિશ્ચંદ્ર રાય સત્યવાદીઓ, તારાલોચની રાણી;
તેને વિપત્ત બહુ પડી. ભર્યાં નીચ ઘેર પાણી—સુખ.
સર્વ દેવને જ્યારે ભીડ પડી, સમર્યાં અંતરજામી;

૯

ભાવટ ભાગી ભુદરે, મહેતા નરસઇનો સ્વામી. સુખ.
હરિજન થઇને, હાણુ વૃદ્ધ સુખ દુઃખ મન નવધારીયે;
ટાળ્યાં નહિજ ટળે, ઘટ સાથે ઘડીયાં હીંમત નવહારીયે
જુઓ કદરજ મહા દુખીયા કહાવ્યારે,
કદી સુખ દુઃખ થનમાં ન લાવ્યારે;
તેએ મોહનના મનમાં ભાવ્યાર—હરિજન.
જુઓ પાંડવ પ્રભુજીને અતિ પ્યારારે,
પલ એક ઘડી નવ રહે ન્યારારે;
તોય વન ભટકયા સંગ લઇ દારારે—હરિજન.
વસુદેવ દેવકીજી બેઉ બંધન રહ્યાંરે,
બહુ કાળનાં બંધન દુર થયારે;
પ્રભુ પુત્ર થયા ને દુઃખ દુર ગયાંરે—હરિજન.
એવું સમજીને હરખ ને શોક તજીયેરે,

એક વાર મન દઇ પ્રભુને ભજીયેરે;
કહે મુકતાનંદ હરીને ભજીયેરે—હરિજન.

—❊—

૧૦

પ્રભુએ ધાર્યું હોય તે થાય,
ડહાપણ કોઇનું કામ ન આવે;
કરોને કોટી ઉપાય—હાંરે હાં રે કરોને પ્રભુ.
ભીમ, અરજુન, સહદેવ, નિકુળ
પાંચમા ધર્મ કહેવાય;
એ પાંચેના દેખતાં જીરે,
સતી કેમ તે લુટાય—પ્રભુ.
રામ જેવા સત્યપુરૂષ કહિએ,
ને તે પણ વનમાં જાય,
સતી સીતાને કલંક ચઢાવ્યો;
તો રાવણ શીર રોળાય—પ્રભુ.

—❊—

૧૧

જીવતું શીહને ચિંતા કરે કૃષ્ણને કરવું હોયતેકરે ટેક
તુ અંતર ઉદ્વેગ કરે, તેથી કારજ શું સરે;

ધણી ધાર્યો મનમુખો હરબ્રહ્મ થી નવ ફરે-કૃષ્ણ૦
દોરી સર્વની એના હાથમાં, ભરાવ્યું ડગલું ભરે;
જેવા જત્ર વગાડે જંત્રી, તેવો સ્વર નીસરે-કૃષ્ણ૦
જેવું જેટલું જે જેમ કાળે, તે તેને કર ઠરે;
તેમાં ફેર પડે નહિ કોઇથી, શીદ કુટાઇને મરે-કૃષ્ણ૦
તારૂં ધાર્યું થાય એટલું, હરી ઇચ્છા અનુસરે;
સદાકાળ એ રીત નભે નહી, શીદહું પણ મનમાંધરે-કૃ૦
થવાનુ તે અણચીંતવ્યુ થાશે, ઉપનિષદ ઉચરે;
રાખ ભરોંસો રાધાવરનો, દયા તું શીદને ડરે-કૃષ્ણ૦

—✱—

૧૨

સર્વ તજીને ભજીયે શ્રી ગોવિંદને,
જે નારાયણ નોધારા નો આધાર જો;
ભાગે સંકટ કુડાંરે સ સારનાં,
જે નામે ઊતરીયે ભવપાર જો-સર્વ૦
અપરમાન વચને ધ્રુવજી વન ગયા,
નારદજીએ દીધો છે ઉપદેશ જો;
જ્ઞાન ભકિત વૈરાગ્ય તે મેનમાં આણિયાં;

પ્રભુ પુજ્યા કાંઇ ત્યાં જઇ બાળે વેશ જો-સર્વ૦
દૈત્ય પુત્ર પ્રહ્લાદજી આગે થયા,
લાગ્યો છે કાઇ પિતા પુત્રનો વાદજો;
સ્થંભ થકી પ્રગટયારે નરસિંહ રૂપ ધરી,
શ્રી મહાપ્રભુએ દીધો તેને સાદજો—સર્વ૦
લાખાગ્રહમાં પાંડવોને આવી મળ્યા,
ભકતજનોને દીધી છે ઘણી ધીરજો;
સ્મરણ પહેલાં આવ્યા છોરે તમે સદા,
ભકતજન ઊગાર્યો પાચે વીરજો—સર્વ૦
સુદામાનું દારીદ્રપણું તે જાણીયું;
મુષ્ટિલ તાંદુલ આરોગ્યા મહારાજજો;
દાસ દયાના પ્રભુએ કરૂણા કરી,
ભકત જનનાં કીધાં કોટીક કાજજો.

—:—

૧૩

ધન્યા જેણે હરિગુણ ગાયા-સંસારીયામાં.ધન્ય.
બીજા સૌ જાણજો ભવાયા—સંસારીયામાં. ધન્ય.
હાથી ઘોડા સુખપાલ બેઠે શું થયુ (૨)

૧૦૮૨૮

શું થયું મેળવી માયા— સંસારીયામાં ધન્ય.
કંઠ સાહીને જમ કાઢશે પલમાં,
દુર રહેશે સુત વિત્ત જાયા—સંસારીયામાં ધન્ય.
દયા પ્રીતમ ભજો નંદના કુંવરને; (૨)
સફળ થાશે તારી કાય—સંસારીયામાં ધન્ય.

૧૪

વહાલો પ્રેમને વશ થયા રાજીરે,
એમાં શું કરે પંડીતને કાજીરે; વહાલો.
કરમાબાઇનો આરોગ્યો ખીચડો;
ને વિદુરની ખાધિ ભાજી;
જુઠાં બોર શવરીનાં ખાધાં,
વહાલે છપ્પન ભોગ ત્યાગીરે, વહાલો.
વિદુરને ઘેર શ્રી કૃષ્ણ પધાર્યા,
ને કેળાં આણ્યાંતાં માગી;
ગર્ભ કાઢી નાંખીને છાલ ખવરાવિ,
વહાલે તોએ ન જોયું જામીરે; વહાલો.

ગુણકા હતી તે પોપટ પઢાવતી,
ને તેમાંથી નેહ લાગી;
ભગવાન હતા તે સહેજમાં મળ્યા,
એની સંસારની ભ્રમણા ભાગીરે વહાલો૦
ભકતની લોક નિંદા કરે,
ને જગત થયું છે બહુ પાજી;
ભલે મળ્યા મહેતા નરસિંહનો સ્વામી,
માથે ગીરધર રહ્યો છે ગાજીરે; વહાલો૦

—※—

૧૫

જે કો પ્રેમ અંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેના ઊરમાં ઠરેરે
સિંહણકેરૂં દુધ હોય તે, સિંહણ સુતને ઝરે; (૨)
કનકપાત્ર પાખે સહુ ધાતુ, ફોડીને નિસરે—પ્રેમ૦
શાકરખોરનું શાકર જીવન ખરના પ્રાણજ હરે; (૨)
ક્ષારસિંધુનું માછલડું, જેમ મીઠા જળમાં મરે; પ્રેમ૦
સોમવેલી રસપાન શુદ્ધ જે, બ્રાહ્મણ હોય તે કરે, (૨)
બળગવંશીને વમન કરાવે; વેદ વાણી ઊચ્ચરે; પ્રેમ૦

ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે; કદાપિ અર્થ ન સરે
ભક્ષભોગી બગલો મુકતાફળ; દેખી ચંચુન ભરે. પ્રેમ.
તેમ કોટિ સાધને પ્રેમ વીના; પુરૂષોત્તમ પુંઠન ફરે; (૨)
શ્રી પ્રીતમ શ્રીગોવરધન ધર; પ્રેમ ભકતિયે વરે; પ્રેમ.

—※—

૧૬

રામબાણુ વાગ્યાં હોય તે જાણે;
બોલ્યા મુરખ મનમાં શું આણે; (ટેક)
ધ્રુવને વાગ્યાં પ્રલ્હાદને વાગ્યાં,
તેતો ઠરીને બેઠા ઠેકાણે;
ગર્ભવાસમાં શુકદેવને વાગ્યાં,
એતો વેદ વચન પ્રમાણે—રામ૰
મોરધ્વજ રાજાનુ મન હરી લેવા,
હરિ આવ્યા તેટાણે;
લઇ કરવત મસ્તક પર મેલ્યું,
પત્ની પુત્ર બેઊ તાણે—રામ૰
મીરાંબાઇ પરક્રોધ કરીને,
રાણોજી ખડગજ તાણે;
વિખના પ્યાલા ગીરધરલાલે આરોગ્યા,

એતો અમૃતને ઠેકાણે—રામ૦
નરસિંહ મહેતાની હુંડીસ્વીકારી,
એજ ભરી ખરે ટાણે;
આગળ સંત અનેક ઊગાર્યા,
એવું ધનો ભગત ઉર આણે—રામ૦

૧૭

મારે વરતો વિઠલવરને વરવુ છેરે,
હાંહારે મારે વર તો
બીજાને મારે શુ કરવુંછે મારે વર તો૦
નંદના કુંવર સાથે નેહડો બંધાણો હાં (૨)
મારે ધ્યાન ધણીનું ધરવુ છે રે;
હાંહાંરે મારે ધ્યાન. બીજાને-
અવર પુરૂષની મારે આશ નથીરે હાં (૨)
મારે છોગાળાને છેડે પડવુ છેરે,
હાંહાંરે મારે છોગાળા, બીજાને.
સંસાર સાગરના મોહજાળ ભરીયારે હાં (૨)
મારે હરિના ભરોંસે તરવું છે રે;
હાંહાં રે મારે હરિ બીજાને.

બાઇ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ હાં (૨)
મારે રાસમંડળમાં ફરવું છે રે;
ફેરિ મારે રાસ; બીજાને

૧૮

શ્રીવલ્લભ વિઠ્ઠલ શ્રીજી સ્વામી શામળીયા વાલા,
સઘળું સમજો છો અંતરજામી; નંદલાલારે;
ભય તો લાગેછે મુજને મારી, શામળીયા વાલા
અંતકાળે શી વલે થશે મારી નંદલાલારે;
સેવા સમરણ ભાવે કીધું, શામળીયા વાલા;
રંક સાધુને દુઃખ દીધું; નંદલાલારે
વેદ ધર્મને વિસાર્યા, શામળીયા વાલા; ;
અવગુણ ભર્યા છે મુજમાં સારા; નંદલાલારે;
સહિ જાણેછે ભકત સાચો, શામળીયા વાલા;
પાખંડી પાપી નથી કાચો; નંદલાલારે,
બાંહ્ય ગ્રહ્યાની લાજ ધરજો; શામળીયા વાલા.
પીડ ન પામું એવું કરજો; નંદલાલારે;
સન્મુખ લોચનમાં આવિ રહેજો શામળીયા વાલા
દોષ ન જોશો દર્શન દેજો નંદલાલારે

શ્રીમુખ બોલ્યા તે સાચુ કરજો, શામળીયા વાલા
દુખ હયાનાં સરવે હરજો; નંદલાલારે;

૧૯

કાયા જીવનો કહે છેરે સુણો મારા પ્રાણપતિ;
મેલી મુજને કયા જાઓ છોરે, આ વગડામાં અથડાતી; ૧
જીવ તમારા લીધેરે ચાલુ છુ હું મદમાતી;
તમ વિના નહી મારેરે, આ દેહના સ ગાથી ૨
જયારે તમે જાશોરે, ત્યારે તો મારી શી રે ગતી;
જયારે જાવુ જ હતુ રે, ત્યારે પ્રીત કરવી નતી ૩
ઘણાં લાડ લડાવ્યારે, ભેગી બેસી જમતી;
હવે કેમ તરછોડીરે, આવી કેમ ફરી મતી; ૪
કોઇક ગુરૂજ મળીઆરે, અગમ અગાધ ગતિ;
કરશો બ્રહ્મ સ્વરૂપેરે એ હું જાણતી નોહોતી; ૫
કહો દેવ નીરંજનરે મુળે મંગળ મુરતી;
તારો ભેદ ન જાણ્યોરે; એવી તારી અકળગતી ૬
મારી કરણી ના જોશોરે, હું કરજોડી કરગરતી;
મેલી માયાને ચતનરે ચાલ્યા અમરાવતી ૭

દાસ નારણસિંગ કહેછેરે, માયા પછી રહી રોતી;
ગુરૂ ગોવિંદને ભજશેરે, થશે તેની સત્ય ગતી. ૮

૨૦

જીવ કાયાને કહેછે રે, હું પખી છું પરદેશી;
અમે કયાં સુધી રહીએ રે, નથી અહીંના રહેવાશી.
તારા મોહના તે ફંદમાંરે પડી અમને ફાંસી;
તારી વાસના લીધીરે, ફર્યો લખ ચોરાશી. ૨
ગુરૂએ સમજ પાડીરે, જોયું સરવે તપાસી;
નીરખ્યા બ્રહ્મ સ્વરૂપનેરે, પોતાનું રૂપ પ્રકાશી. ૩
મારી કેડજ મેલીરે. શાને કરો ઊદાશી;
તમને તિરથ કરાવ્યાંરે, શ્રી ગંગાને કાશી. ૪
થયા રૂપ અરૂપરે, માયા ત્યારે દુર ખશી,
ભળ્યા તેજમાં તેજરે, હરી જેને ગયા વશી. ૫
દાસ નારણસીંગ કહેછેરે, અચળ થયા અવિનાશી;
ગુરૂ ગોવિંદ ભજશેરે, અમરાપુરના વાશી. ૬

૨૧

જોડુરે એક મેના પોપટનું, પાંજરૂ આ કારા કંચનનું;
મેના માયા હરીની દાસી, ચેતન પોપટજી અવિનાશી

જુઓને અંતરમાં મકાશી. જોડુ૦ ૧

કારીગર પુરા કહેવાતા, પચરંગી પાંજરૂં ઘડતા;
તેમાં માંહી પોપટજી રહેતા. જોડુ૦ ૨

ચૈતનનું તો તેજ ઘણુંરે તપે, શોભે પરબ્રહ્મના રૂપે,
બેઠારે માંહી મહામંત્રને જપે. જોડુ૦ ૩

મેનારેમાયાપોપટનીનજરેપડી, પોપટજીનુંમનડુંલેઇહરી
પોપટજીની મત સમુળગી ફરી. જોડુ૦ ૪

મેનારેતુંતો આવનેઓરી, મારીનેતારીસરખીબંને જોડી;
મેનાએ નાંખી મોહ તણી દોરી. જોડુ૦ ૫

હવેરે મેના કહેછે પોપટને, આવીને હુ તો વરૂંછુ તમને;
રખેને દગો દેતાજી અમને. જોડુ૦ ૬

એવુંરેસુણીપોપટથયોબેહાલ,તેમનેમમે નાકરેજઇ૦હાલ
મેનારે તને કરવાનો હું ન્યાલ. જોડુ૦ ૭

હવેરેમેનાપોતેમનમાંહરશી.હુ તોપેલાપોપટનેરૂદિયેત્રસી;
અનેરે લેઇ ફેરવું ચોરાશી. જોડુ૦ ૮

પોપટજી તો ભણ્યુંએ ભુલી ગયા, જઇને પેલી મેના-
ના વશમાં રહ્યા;
પોપટજી હવે મોહ દરીયામાં વહ્યા. જોડુ૦ ૯

હવેરેમેના પોપટજીબંનેને, બેઠારેહતોકાળોબીઝાડોકને;

જઇને પેલા પોપટજીને હણે. જોડુ૦ ૧૦
હવેરેપોપટનેલાગ્યું ખારૂં,પેલું રે સુખ ક્યાં ગયું રે મારૂં;
પડે છે મારે મરણું ન અવતરણું. જોડુ૦ ૧૧
ચેતન મટી જીવ સ્વરૂપે થયા, જ્યારે પે ઼. માયાના
વશમાં રહ્યા.
માટેરે લખ ચોરાશીમાં ગયા. જોડુ૦ ૧૨
નારણસીંગ ગુરૂ ચરણુની આશ, માયા થકી થઇને
બેઠા છું નિરાશ;
આપોને હરી ચરણકમળમાં વાસ. જોડુ૦ ૧૩

—⁂—

૨૨

નાથકેસેગજકોબંધછોડાયો,એહીઅચરજમોહેઆયો.ટેક
ગજ ઓર ગ્રાહલડત જલભીતર, લડતલડત ગજ હર્યો;
જવપુર સુંઢરહી જળ ઉપર,તગહરી નામ પુકાર્યો. ના.
સવરીકે બોર સુદામાકો તાંદુલ, રૂચી રૂચી ભોગ લગાયો;
દુરજોધનકોમેવોહી ત્યાગ્યો,ભાજી બિદુરઘર પાયો. ના.
પૈઠ પાતાળ કાળીનાગ નાથ્યો, ફેણપર નરત કરાયો,
ગીરી ગોવરધન કરપર ધાર્યો, નંદઘેર લાલકહાયો. ના.
મગ[illegible]ુર માર્યો મમાપુર મ[illegible]ર્યો [illegible]ાનાન[illegible] પાન કરાયો;

સ્થંભફોડી હિરણ્યાકશ્યપમાર્યો, નરસિંહનામ ધરાયો.૪
અજામેલ ગજ ગુણકા તારી; દ્રૌપદીકો ચીર પુરાયો;
પયપાન કરતાં પુતના મારી, કુબજાકો રૂપ બનાયો. ૫
દુરજોધનકો માન ઘટાયો, મોહા ભરોસો આયો;
સબસખીયન મીલી કંગન બાંધ્યો, રેશમ ગાંઠ બંધાયો.૬
છુટે નહિ રાધાજીકો કંગન, કેસે એ ધનુષ ઉઠાયો;
ખોલ કોટડી પાહલ ધાયો ગરૂડકુ નાજ સતાયો. ૭
છુટે નહી રાધાજીકો કંગન, ઓ બલ કાંહાંરે છુપાયો;
જોગી જાકો ધ્યાન ધરતહે, ધ્યાન ધરત નહિ આયો
સુરદાસ પ્રભુ તિહારે મિલનકું જસોદાકી ધેન ચરાયો.૮

૨૩

તેરે દયાધરમનહી મન મે, મુખડાકયા દેખે દરપનમે;
જબલગ ફુલ રહે ફુલવાડી, બાસ રહે નીજ ફુલનમેં;
એક દીન એસી હોજાવેગી, ધની ઉડેગી તનમેં. મુ૦૧
ચુવા ચંદન અબીર અરગજા શોભે ગોરે તનમેં;
ધન જોબન ડોંગરકા પાની, ઢલ જાવેગા છીનમેં.મુ૦૨
નદીયાં ગેરી હરી નાવ પુરાની, ઊતરે ચાહે સંગનમેં;
ગુરૂમુખ હોય સો પાર ઉતરે, નુગરા ડુબે ઉનમેં.મુ૦૩

કવડી કવડી માયા જોડી, સુરત હરી નિજ ધનમેં;
હસ હસતાજા પેરસીયે જબ,રહીગઇ મનકી મતમેં,મુ૦૪
પથડીયાં બાંધે પગ સવારે, ઝુલા ઝુવે ધનનમેં;
કહે કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ, એકલા લડ રહે મનમેં.

૨૪

જ્યાં જોશો ત્યાં દુખીયા બાબા એકલા લડ રહે મનમે;
જોગી દુખીયા જંગમ દુખીયા, તપસીકુ દુઃખ દુના;
આશા મનસા સબ વ્યાપી. કોઇ પહેલ નહી સુના. ૧
રાજા દુખીયા પ્રજા દુખીયા, દુખીયા ઘર બેરાગી;
દુઃખ કારણસેં શુકદેવને, ઊહરકી માયા ત્યાગી. ૨
સાચ કહે તો સબ જગ દુખીયાં જુઠા કહી ન જાઇ;
બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંકર દુખીયા, જીન્ને સૃષ્ટિ જમાઇ. ૩
ધુત દુખીયા અબધુત દુખીયા હય ધન રંકા;
કહેત કબીરા નહિં એ દુખીયા જીને મનકુ જીતા. ૪

૨૫

મન્ય ડાકોર રૂડુ ગામ વસે મારો વહાલોરે,
શામળીઓજી ચતુરસુજાણ તેને જોવા ચાલોરે. ૧

પ્રભુ ભોડાણાની પ્રીતે, પ્રભુજી પધાર્યારે;
અહીં આં આવી ઉત્તમ કીધા કે, અધમ ઉધાર્યારે. ૮
ધણુ: પાપી તે પાવન થાય, દરશન કરતારે;
દુ:ખ જનમ મરણનાં જાય, સામાં ડગ ભરતાં રે.
એવા આનંદરૂપી અખંડ, અંતરજામીરે;
વહાલો પ્રેમતણે વશ થાય, પ્રીતમજીનો સ્વામીરે;
એતો ભક્તિતણે વશ થાય, પ્રીતમજીનો સ્વામીરે.

૨૬

ગોવિંદ પ્રાણ અમારોરે, મને જગ લાગ્યો ખારોરે;
મને મારો રામજી ભાવેરે, બીજો મારી નજરે ન આવે. ૧
મીરાંબાઇના મોહોલમાંરે, હરિ સંતનકો વાસ;
કપટીથી હરિ દુર વસેરે, મારા સંતન કેરી પાસ ગો. ૨
રાણોજી કાગળ મોકલેરે, દેજો મીરાંને હાથ;
સાધુની સંગત છોડીદો, તમે રાખો દુનિયામાં લાજ. ૩
મીરાંબાઇ કાગળ મોકલેરે, દેજો રાણાને હાથ;
સાધુની સંગત કબહુ ન છોડું, નહી રહુ તમારી પાસ. ૪
વીખનો પ્યાલો રાણે મોકલ્યોરે, દેજો મીરાંને હાથ;
અમૃત કરી મીરાં પી ગયાંરે, જેનો હરીએ ઝાલ્યો હાથ. ૫

સાંઢવાળ સાંઢ શણુગારજોરે, જાવું સો સો કોસ;
રાણાજીના દેશમાંરે, મારે જળરે પીવાનો દોષ. ૬
ડાબો ડુંહલો મેવાડનોરે, મિરાં ગઇ પુરવ માંય;
સરવ છોડી મિરાં નીસર્યાં, જેનું મનડુ હરિ માંય
સાધુ અમારિ મુખમણુારે, સસરો પરમ સંતોષ,
જેઠ જુગોજુગ જીવજો, મારો નાવલીઓ નીરદોષ. ૮
ચુંદડી ઓઢું તારે રંગ ચુવેરે, રંગ સોરંગી હોય;
ઓઢું હું કાળો કાબળો, દુજો ડાઘ ન લાગે કોય. ૯
મિરાં હરીની લાડણીરે, રહેતી સંત હજુર;
સાધુ જનને હલ વસુ પેલા દલ કપટીથી દુર. ૧૦

—✻—

૨૭

માગતમાખણુરોટી,ગોપાળ પ્યારેમાગત માખણુરોટી;
મેરેગોપાલજીકું રોટીબનાઉંગી,એકછોટીનેબીજીમોટીગો.
મેરે ગોપાલજીકું બિહા કરુંગી, વ્રખુમાનકી બેટી ગો.
મેરે ગોપાલકું અંગીઆબનાઉંગી,માથે કલંકીટોપીગો.
બાઇ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરનાગુણ, ચરણકમળ ચીત
જોતી. ગો•

—✻—

૨૮

વાટ જુએ છે મીરાં રાંકડી ઉભી ઉભી વાટ. ટેક.
મુનિવર સ્વામી મારે મંદીર પધારોરે;
વાલા સેવા કરે છે, દીન રાતડી, ઉભી ઉભી વાટ. ૧
ફુલના તે હાર ને ફુલના તે ગજરારે;
ફુલના તોરારે ફુલ પાંખડી, ઉભી ઉભી વાટ. ૨
ફુલનાં પકવાન મીઠાઇયોને મેવારે,
ઘેબર જલેબી તલ સાંકળી ઉભી ઉભી વાટ. ૩
લવિંગ સોપારીને પાનનાં બીડલાંરે;
એલચીદોડા ને તજ પાંખડી, ઉભી ઉભી વાટ. ૪
સાવ સોનાનાં સોગઠાં ઢાળ્યાંરે,
રમવા આવોતો જાય રાતડી, ઉભી ઉભી વાટ. ૫
મીરાંબાઇ કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ,
જોતાં ઠરે છે મારી આંખડી ઉભી ઉભી વાટ. ૬

૨૯

મુખડાની માયા લાગીરે મોહન તારા. ટેક.
મુખડું મેં જોયું તારૂ, સરવે જુગ થયું ખારૂં;
મન મારૂં રહ્યું ન્યારૂંરે, મોહન તારા. ૧

સંસારીનું સુખ એવું, ઝાંઝવાના નીર જેવું;
તેને તુચ્છ કરી ફરીએરે, મોહન તારા. ૨
સંસારનું સુખ કાચું, પરણીને રંડાવું પાછું;
તેને ઘેર શીદ જઇએરે, મોહન તારા. ૩
પરણું તો પ્રીતમ પ્યારો, અખંડ સૌભાગ્ય મારો;
રાંડવાનો ભય ટાળ્યોરે, મોહન તારા. ૪
બાઇ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ વહાલા;
હવે હું તો બડભાગીરે, મોહન તારા. ૫

—❀∘❀—

૩૦

હેને હેને લાલ જીવને જોતાં નહી મળે; (૨)
જોતાં નહી મળે, જીવને ખોળ્યો નહી જડે, હેને ટેક.
કસ્તુરીને કેવડો લઇ તેલમાં તળે;
આવો રૂડો મનખો મેલી, ભુતમાં ભમે. હેને. ૧
મોતી સરખો દાણો લઇને ઘંટીમાં દળે (૨)
બાવળીઆનું બીજ વાવે, આંબો નહી ફળે હેને. ૨
સંત બોલાવે બોલતો નથી, અભીમાનમાં ફરે; (૨)
મારી ધકકે આગળ કરશે વેઠે ભાર ભરે. હેને. ૩
માયા તને મીઠી લાગે, ગોળસે મળે. (૨)
નરભેરામના સાથમાં તો, કુળ નહી મળે, હેને. ૪

૩૧

હોલો હોલી કહે છેરે, પ્રભુ મારી વારે ચડો;
અચ્યાં મારાં મારેરે, તળે આવી ભીલ ખડો. ટેક.
બાણુ તાણિને ઉભો પારધી, ને ઉપર આવ્યો બાજ;
દરમાંથી સરપ જો નીસરે તો વણસે મારાં કાજ.
ગરૂડના ગામીરે, આંટી રખે રાખી રહો. હોલો.૨
કહેતામાંજ પરવરીયાને સરપમાં નીરવાણુ;
પારધિને તો પગેરે ડસીયો, તતક્ષણુ લીધા એના પ્રાણુ;
ત્યાંથીબાણુ વછુટયુ રે, બાજ આવી હેઠે પડયો,હોલો.૩
કઠણુવેળામાં કામજ આવે, જો ભજન કરોતો ભયજાય
એવા સમરથ સ્વામીને મુકીને, કોના પુજું પાય;
ગુનેહગાર તારોરે, તુળશીદાસ ખરો. હોલો. ૪

૩૨

બાનાની પત રાખ, પ્રભુ તારા બાનાની પત રાખ;
બાનારે માટે જો દુખ દેશો, તો કોણુ જપે તારો જાપ.૧
રોહિદાસની તમે પાત્રી લીધીને, નવ જોઇ જાત કે ભાત;
સેના માટ સનમુખરહીને, તમે નાઈ કહેવાયા હોનાથ.૨
પ્રલ્હાદની તમે પ્રતિજ્ઞા પાળીને, સ્થંભમાં પુર્યો વાસ;

તાતી કઢા તમે સીતળ કીધી, સુધન્વાને કાજ પ્ર૦૩
પંચાળીનાં પટકુળ પુરયાંને, રાખી સભામાં લાજ.
સાગરમાં બુડતો રાખ્યો, રામ કહેતાં ગજરાજ. પ્ર૦૪
ઝેર હતાં તે અમ્રત કીધાંને, આપ્યાં મીરાંને હાથ;
મહેતાને મંડળીક મારવા આવ્યો, ત્યારે કેદારો
લાવ્યા મધરાત. પ્ર૦૫
ભકતોનાં તમે સંકટ ભાગ્યાં, ત્યારે દ્રઢ આવ્યો વિશ્વાસ
તુલશીના સ્વામીને કહુ કરજોડી, પુરો અંતરની આશ

૩૩

હરી ભજવાનું ચોઘડીયુ રે, તને ફરી ફરી કયાં મળશે રે
ચોંપ કરીને ચેતી લેજે, ભવનાં તારણ તરશો રે. હ૦ ૧
મનુષ્યાદેહ તો મટી જશેને, પશુ પંખી અવતરશો રે;
વરણાગીમાં વાટજ ઉઠશે, કોઇ ખાશે રડવડશો રે હ૦૨
દુઃખ લાગે તો વહેલું લાગો, ઊંધેઊંધું ચાલ્યુ રે;
માને ઉદર શું બોલ્યો તો, શું બોલ્યો શું પાળ્યુ રે હ૦૩
જોબન જાશે ને જરા આવશે, નેન નાશીક ગળશે રે;
સગાં સ્નેહી સુખનાં બેલી, અંતે અળગાં રહેશે રે. હ૦૪
હરી નામ તો હારી બેઠા, વિષયમાં વીંટાયો રે;

ધોળે દહાડે ખજારે બાંધી, ચોટામાં લુટયોરે. હ૦ ૫
આ અવસર તો ફરી કહાવે, પાપ ન કરશો પ્રાણીરે;
કલ્યાણકહેને કહ્યું ન માને, જેમ પત્થરપર પાણીરે, હ૦૧

૩૪

ગઉ ચારા ઘેર આવે, વાલ્હે મારો ગઉ ચારી ઘેર આવે;
હાથ લાકડીયાને ખભે કામળીયા, મીઠી મોરલી બજાવે
ગુંજા ફુલના હાર મનોહર, મોર મુગટ શીર સોહીયે;
સ્વામી તણી સુંદરતા જોઇ, વ્રજજનના મન મોહીયે.
કુમકુમ કેરા છાંટા દેવરાવું, મોતીડે ચોક પુરાવું;
નરસૈયાનાસ્વામી મંદીર પધારો શેરીયે તે ફુલડાવેરાવુ

૩૫

ચાલોજઇયે દરશન કરવા, ડાકોરમાં ઠાકોર બીરાજે છે.
દીનોનાથ દયાળ દામોદર, દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે ટેક
પહેલું દુખ બ્રહ્માનું ભાગ્યું, શંખાસુરને મારીને;
શંખ નારાયણ બેટમાં બેઠા, વેદ લાવ્યા ચાર જાળીને.
કચ્છરૂપે સાગર મથિયો, ચૌદ રત્ન બહાર કાઢીને;
અમૃત તો અમરોને પાયું, વિષ પાયું વિચારીને.

વરાહરૂપે પૃથ્વી લાવ્યા, આશ્રે નિરંજન આજે છે;
દીનોનાથ દયાળ દામોદર દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે. ૧
પ્રહલાદની પ્રતીજ્ઞા પાળવા, નરહર નરસિંહ રૂપ ધર્યું;
હિરણ્યકશ્યપુ નખે વધીયો, વિધિનું વાક્ય સફળ થયું.
વામનરૂપે બળિને ચાંપ્યા, ઇંદ્રરાયનું કાર્ય કર્યું;
છબીલોજી છડીદાર થઇ ઉભા, બલિરાજાનું ભાગ્ય ભળ્યું
ફરશી ગ્રહી નક્ષત્રી કીધી, જઇને કોકણ બીરાજે છે;
દીનોનાથ દયાળ દામોદર દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે. ૨
અનેક દુખ દેવતાનાં ભાગ્યાં, રાજા રાવણ મારીને;
વિભીષણને લંકા આપી, પથરા પાળજ તારીને.
કૃષ્ણસ્વરૂપેં કંસને મારયો, ગોકુળમાં ગૌ ચારીને;
મોરલીમાં મહા મોહ પમાડયા, ત્રણ લોક નર નારીને;
બુદ્ધરૂપે જગન્નાથજી, ઝગમગ જોત બીરાજે છે;
દીનોનાથ દયાળ દામોદર, દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે. ૩
અકળકળા નવખંડમાં વ્યાપી, ઘટઘટમાં તમે રમીરહ્યા;
ડાકોરમાં ઠાકોર બીરાજ્યા, બોડાણા પર કરી દયા;
ગંગાબાઇના ગુણ વધાર્યા, સવા વાલથી ઓછા થયા;
ભક્તિ જાણી સારંગપાણી, ગુગળી પાછા ઘેર ગયા;
માખણિયો આરો છે સારો, લીંબડો મીઠો લાગે છે;
દીનોનાથ દયાળ દામોદર, દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે. ૪

ઊંચું દેવળ ઊંચુ શિખર, ઉપર ધ્વજ ફરફરે;
બે દરવાજે નોબત વાગે, રત્નાગર ત્યાં ગડગડે;
ગોમતી તિરે સંગત તીરે, સંઘ આવી ત્યાં પડાવ પડે;
આઠે દહાડે શુક્રવારે વાલમનો વરઘોડો ચડે;
રણછોડ રસિયો સોમાં વસિયો સૌને માથે ગાજે છે;
દીનોનાથ દયાળ દામોદર, દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે. ૫
ઉત્તર દક્ષીણ પુર્વ પશ્ચિમના, લોક દર્શને આવે છે;
મોટા મોટા સંઘવી થઇને, સંઘ ડાકોરમાં લાવે છે;
નયણે નિરખું હૈડે હરખું, રૂપ ઉપર જાઉં બલીહારી;
શંખ ચક્ર ને પદ્મ બિરાજે, ગદા ધરી છે ગીરધારિ;
સાકર માખણ તુળશીની માળા, રાયરણછોડને ચડાવે છે
ઇચ્છારામનાસ્વામીઅંતરજામી, ભક્તનેલાડલડાવે છે. ૬

૩૬

માતા જસોદા ઝુલાવે પુત્ર પારણે,
ઝુલે લાડકડા પુરૂષોતમ આનંદભેર;
હરખી નીરખીને ગોપીજન જાએ વારણે;
અતી આનંદ શ્રીનંદજીને ઘેર. માતા૰ ૧

હરીના મુખડા ઉપર વારૂ કોટીક ચંદ્રમા,
પંકજ લોચન સુંદર વિશાળ કપોળ;
દીપક સરખી તો શોભે છે નીરમળ નાશીકા,
કોમળ અધર અરૂણુ છે રૂડાં રાતાં ચોળ માતા. ૨

મેઘ શ્યામ કાંતિ ભ્રકુટી છે વાંકડી,
ખીટળીયાળા ભાલ ઉપર ઝુમે કેશ;
હસતા દંતુડી દીસે બેહુ હીરાકણી,
જોતા લાજે કોટીક મદન મોહન વેશ. માતા. ૩

સીંહ નખ જડેલું સુવર્ણ શોભે સાંકળુ,
નાજુક આભ્રણુ સઘળાં કંચન મોતીહાર;
ચરણુ અંગુઠો ધાવે હરજી બે હાથે ગ્રહી,
કોઇ બોલાવે તો કરે કીલકીલાકાર. માતા. ૪

લાલ લલાટે કીધો કુમકુમ કેરો ચાંદલો,
શોભે જડીત્ર જાણે મરકત મણીની માળ;
જનની જુગતે આંજે અણીયાળી બેઉ આંખડી,
સુંદર કાજળ કેરૂ ટપકું કીધુ ગાલ માતા. ૫

સરવે સોનાનું જડાત મણીમય પારણું,
ઝુલાવે રૂમઝુમ વાજે ઘુઘરીનો ઘમકાર;
માતા વિધવિધ વચને હરીગુણુગાયે હાલરાં,

ખેચે ફુમતીઆળી રેશમ દોરી સાર. માતા. ૬

હસ કારંડને કોકીલ પોપટ પારણે,
બપૈયા ચકોરને કાંઇ સારસ મેના મોર;
રમકડાં મુકયાં રમવાને મોહનલાલને,
ઘમઘમ ઘુઘરા વજાડે નંદકીશોર. માતા. ૭

મારા કહાનાની સમાણી કન્યા લાવશું,
મારા લાલને પરણાવીશ મોટે ઘેર;
મારો જાયો વરરાજા થઇ ઘોડે બેસશે,
મારો કહાનો કરશે સદાય લીલાલહેર. માતા. ૮

મારો લાડકવાયો સખામાં રમવા જશે,
સારી સુખડી હુ આપીશ હરીને હાથ;
જમવા વેળા રૂમઝુમ કરતો ઘેર આવશે,
હુ તો ધાઇને તેને ભેટીશ રૂદયા સાથ. માતા. ૯

જેનો શેષ શંકર સરખા પાર પામે નહી,
નેતી નેતી કહે છે નીગમ વારેવાર;
તેને નદરાણી હુલરાવી ગાયે હાલરાં,
નથી નથી એના ભાગ્યતણો કઇ પાર. માતા ૧૦

વૃજવાસી સઉ સરવથી સુભાગી ઘણાં,
તેથી નંદ જસોદા કેરૂં ભાગ્ય વિશેષ;

તે સર્વેથી ગોપીજનનું ભાગ્ય અતી ઘણું,
જેની કરે પરીક્ષા બ્રહ્મા શીવને શેષ માતા૦૧૧
ધન્ય ધન્ય વૃજવાશી ગોપીજન નંદ જસોમતી;
ધન્ય ધન્ય વંદ્રાવન જયાં હરીકેરો છે વાસ;
સદા શ્રી જુગલકીશોરે ત્યાં લીલા કરી,
સદા બલીહારી ગાય છે દયારામ દાસ માતા ૧૨

૩૭

—❀—

ચીત તું શીદ ચીંતા ધરે કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે. ટેક
સ્થાવર જંગમ જડ ચૈતનમાં માયાનું બળ ઠરે;
'સ્મરણ કરે શ્રીકૃષ્ણચંદનુ જન્મમરણ ભયહરે કૃષ્ણ. ૧
નવમાસ પ્રાણી શ્રીકૃષ્ણચંદનું ધ્યાન ગર્ભમાં ધરે;
માયાનું આવરણ કર્યું ત્યારે લખચોરાશી ફરે. કૃષ્ણ૦૨
તુ અંતર ઉદ્વેગ ધરે, તેથી કારજ શુ સરે;
ધણીનો ધાર્યો મનસુબો હર બ્રહ્માથી નવ ફરે. કૃષ્ણ૦૩
દોરી સર્વના એના હાથમાં, ભરાવ્યું ડગલું ભરે;
જેવો જંત્રી વજાડે જંત્ર, તેવા સ્વર નીસરે. કૃષ્ણ૦૪
થનાર વસ્તુ થયા કરે જ્યમ શ્રીફળ પાણી ભરે;
જનાર વસ્તુએ ણીપેરે જશે, જ્યમ ગજકોઠું ગળેકૃષ્ણ૦

જેને જેટલું છે જ્યમ કાળે, તે તેને કર ઠરે;
એમાં ફેર પડે નહી કોઇથી, શીદ કુટાઇ મરે   કૃષ્ણ૦૬
તારૂં ધાર્યું થાતુ હોય તો સુખ સંચે દુઃખ હરે;
આપણુનું અજ્ઞાનપણુ એ, મુળ વીચારે ખરે. કૃષ્ણ૦૭
થવાનુ અણુચીંતવ્યું થાશે, ઉપનીષદ ઉચરે;
રાખ્ય ભરોંસો રાધાવરનો, દયા શીદને ડરે.   કૃષ્ણ૦૮

૩૮

પ્રભુતનેપ્રસન્નનેકેમથાય, તારાદીલનું કપટ ન જાય પ્ર૦
પ્રભુ કીરતન પ્રભુનામ સ્મરણમાં, અનીશ આળસ તારે;
ડાચાકુટ લવ પરનીંદામાં આખો દીવસ ન હારે.પ્રભુ ૧
પ્રભુનુ પુજન કરતી વેળા, કાયા તારી કંપે,
ગજીફાં સોગટાં કુટતાં, આઠ પહોર નવ જંપે. પ્રભુ ૨
પ્રભુનુ ચંદન ઘસતાં તારૂ, શ્રમથી શરીર બગડે;
કુંડી કુહકુ લઇ મરી મશાલો, ભાવે ભાંગજરગડે પ્રભુ૩
એકાદશી ઓચ્છવનુ જાગણુ, અતી અઘરૂ તને લાગે;
ભાંડ ભવાયા જોવા સારૂ, સારી રાતજ જાગે. પ્રભુ.૪
હરીના ભક્તને સુખ સકુ; વેઠજ વળગી જાણે;
સગાંસ બંધિપ્રહોણાઆવ, તેને મીષ્ટાનપીરશે પરાણે પ્ર૦

બે પૈસાનિ ગુરૂસેવા બતાવે, ત્યાં ગણુ મણુનુ બે.લે;
પરની સ્રીજયાર માગે ઘરેણું ત્યાંહુશીમ મનથઈ ડોલે.પ્ર૦
ખોટાં મોતી કાચ કીડીયાં, ભમરાન ભુષણુ બાલે;
સોનું રૂપુ મણીમુક્તાવિશુ, સ્રી સુનનાર ચાલે. પ્ર. ૭
જગ દેખતાં જપવા બેસે, બાકી નાહિ ન ખાવા;
મળાં કાપે ત્યાં થાય મળમળો, એ વૈષ્ણવ નાવહાલા.પ્ર.૮
આ કરવું આ ના કરવું એમ અન્યને શીક્ષા દે છે;
તે પ્રમાણે તું નથી કરતો, અનુચીત કર્મ કરે છે. પ્ર ૯
અંતરના છળ અન્ય ન લહે, પણુ જાણે અંતરજામી;
એતો સાચાનો સંગી છે, દાસ દયાનો સ્વામી. પ્રભુ૧૦

૩૯

લાંબી સોડે સુનોરે સુખની ને સજ્યા કરી;
કદીએ નવ બોલ્યોરે મુખથી તું હરી હરી. ટેક૦
આ પેરે તરૂં આપેરે મારૂ, તેમાં બંધાણું તારૂ ચીત;
અવાએજીનો સગ ન મુકયો, ને વિના આપ્ળો જીત;
એક ઘડી તુંતોરે થીર નવ બેઠો કરી લાંબી સોડે૦ ૧
શીર ઉપર તો કાળ ભમે છે, જેમ તેતરપર બાજ
કહીએ ખરા પણુ કહ્યું ન માને કરે મુમનથી કાજ;

જેજેમતેતેમજરે ચુકીને તારે જાવું મરી લાંબીસોડે. ૬
ઉંચાઉંચી મેડીનેબાગ બગીચા,નવી નવીભાતના રંગ;
તે ઘેર બેઠા કાગ કકળશે, કોય ન આવે તારી સંગ;
તુળશાતોકહેછેરે, લીધીલખચોરાશીફરી. લાંબી સોડે.૭

—⊰⊱—

૪૦

ગોવીંદ ગુણ ગાઇલ્યો મન ઘેલા, તમેગાઓને વહેલા વ.
હરીગુણ ગાઓને પ્રથમ પહેલારે, ગોવીંદ ગુ० ૧
કાયાપાણીનો પરપોટા, અ તે એ ભરૂસો ખોટા;
જુગમાં હરીજશ મોટારે, ગોવીંદગુણ० ૨
મન તું મારૂં મારૂં કરતો, સગા સંબંધિ સાથે લડતો
તુ તો હીંડે છે વન રડવડતોરે. ગોવીંદગુણ० ૩
જીવ તારી માત પીતાને ભ્રાત, કોઇ નહી આવેતારીસાથ
તારે જાવુ એકલડાં વાટરે. ગોવીંદગુણ० ૪
જીરતારે અવરતુંતણી છે આશ વેશ ઘણાને થોડી રાત;
ક્ષણમાં થઇ જાશે પરભાતરે, ગોવીંદગુણ० ૫
એવી વૈશ્નવ જનની રીત કરી લે શામળીયાશું પ્રીત;
ભક્તભોવન કહે હરિ ભજીને જીતરે. ગોવીંદગુણ० ૬

—⊰⊱—

૪૧

માતા જસોદા બોલાવે જમવા લાલને,
ચાલો લાડકવાયા લાગું તમને પાય;
તેમ તેમ રીસાઇને રંગ રસીયોજી આવે નહિ,
પાછળ દોડે તેમ તેમ નટવર નાશી જાય. માતા. ૧
કાળા કેમ સંતાપે મુજને ઘરમાં કામ છે,
વાટ જુએ છે કાના બેસી રહ્યા બળવીર,
તમને શીખામણ દેઉ છું તે કેમ નથી લાગતી,
શા માટે શામળિયા ભરો નેત્રમાં નીર. માતા. ૨
આવા ઢંગ ધુતારા જે કોઈ જગમાં જાણશે,
ત્યારે પરણ્યાની શી થાશે હરજી પેર,
કોઇ કન્યા નહિ આપે કાના કહું છું કયારની,
રાખો ડહાપણ ચાલો શાડ તજીને ઘેર. માતા. ૩
હવે નહી મારૂં મારા સમ મુજને છે બાપના,
હું તો હારી તુજથિ તું જીત્યો જગદીશ,
શું કરૂં લાડકવાયો એકનો એક છે નન્દને,
શું કરૂં સાંખી રહું છું બાકી ચઢે છે રીસ. માતા. ૪
જેમ તેમ સમજાવી લે ચાલ્યાં સુંદરશ્યામને,
કટિયે બેસારીને ચુંબન કીધું ગાલ;

મુખડુ નીરખી હરખી રંગમાં રીઝયાં ઘણું,
લાવી મુખડા આગળ મૂકી કનકની થાળ. માતા. ૫
માંહે પકવાનો પીરસ્યા છે ભલી ભલી ભાતનાં,
માંહે ખાજાં જલેબી બરફી બુરા ખાંડ;
પેંડા પુરી કચોરી પડસુલીની પાતળી,
લ્યો લ્યો મારા સમ એમ મુખથી કે'તાં માંડ.માતા.૬
ઘેબર સુતરફેણિ આણી અતિશે ઉજળી,
બીજા નાના વિધના પવિત્ર કીધા પાક;
અતિ આનંદે જમાડે માતા લાલને,
તળ્યાં તાતાં લાવી તરત મુકયાં શાક. માતા. ૭
મેસુર મગદળ તે લાવ્યાં માતા જસોમતી,
સક્કરપારો શીરો તેમાં સાકર બહુ;
મારા અલબેલા હો લાલજી શે નથી બોલતા,
મારા સમજે હવે કશું તને નહી કહું. માતા. ૮
મારા સમજે તુજથી વાહાલુ મુજને કોઇ નથી,
મારી આંખડીએથા રખે વેગળા થાઓ,
મારાં આંગણીયાં રૂડાં દીસે છે તમવડે,
સમ ખાધા શામળિયા હવે ન આઘા જાઓ.માતા ૯
પ્રેમે આરોગી ઉઠયા તે હરી બળદેવજી;

માતા જસોદાને આનંદ અંગ ન માય;
આપે રમકડાં રઢિયાળાં રીઝી રમવાં,
ઉભો દાસ હરિભટ ઢોળે પ્રભુને વાય. માતા. ૧૦

૪૨

—❧—

હઇયાના ફુટયા હરી સંગે હેત ન કીધું.
લખ ચોરાશી કેરૂ લગડુ માંથે માગી લીધું રે. હે ૧
પેટને અર્થે પાપ કરતાં, પાછું ફરી નવ જોયું,
ચાર દિવસના જીવતર સારૂ મન માયામાં મોહ્યું રે. હે ૨
જન્મ મરણ દુઃખ ગર્ભવાસનું તે નવ શકીયો ટાળી,
માતાપિતા જુવતી સુતસંગે વિસાર્યો વન માળીરે. હે ૩
આળસને અજ્ઞાન અતિશે, કામ બગાડયું તારૂં;
દેવાનંદ કહે દેખ વિચારી, માન કહ્યું તું મારૂં રે. હે. ૪

—❧—

૪૩

આળસ તજને અભાગીઆ ગોવીંદ ગુણ ગાતાં;
રામે આપ્યા છે રોટલા રૂડા લાગે છે ખાતાં. આળસ. ૧
સારૂ સારૂ કહી શાકને, ભલા સબડકા ભરિયા,
હઠીલાજી ડામ દેઉં તને હરીકેમ વિસારીયા. આળસ. ૨

અન્ન વસ્ત્રની આશાથી, ધાયો ફરે છે અત્ય;
લખરે ચોરાશીમાંભટકવું, તેનીછેકાંઇ ચિંત્યાઆળસ૩
કૃષ્ણ ભજન વિના કુતરા થઈ લખલખ ફરશો;
કકડો કોઇ નાંખે નહી, માર ખાઇને મરશો આળસ. ૪
મોટો દેહ મ જારનો કેઈ પેરેરે ધરશો;
છેડ કરિસકે હાંકશે. મિયાઉમીયાંઉકરી મરશો.આ૦૫
છુટશો ઘેર ગોલા તણે, ગરધવ ગુણ નાંખી;
જે જેમ તે તેમ તાણશો, ધણીની બીક રાખી,આળસ. ૬
આજ સેવા કર સતની, હર હૈડામાં આણી;
નહી તો પાડા થઇ પથમાં, ભરશોકેમ પાણી.આળસ.૭
માટે નાચી હરીને રીઝવો, કર્મ કુંદાંરે છુટો,
ઘોડારે થઇને ઘાસમાં પગ શાનેરે કુટો. આળસ. ૮
કીર્તન કરો શ્રીકૃષ્ણનું મુકી બીજીરે વાણી;
બકબક થઇને બોકડા, ખાસો ખરસાણી. આળસ. ૯
અક્રૂજીને આઓ ગોવિન્દને ઘણા કાઢોને ચાંટા;
તો ઉંટ થઇ નહી અવતરો, ખાવાને કાંટા આળસ. ૧૦
માનવ તી માનવ દેહ વિશે, હરિ મારગે ચાલો;
હસ્તિથઇનેમરતીઓ, માથેનહીધુળઘાલો. આળસ ૧૧
...ણ વિસાર્યા તે ઢોરશું, બહુ અવતાર ધરશો,

વાંદર થઇ વરણાગીયા, કાળેમુખેરે ફરશો. આળસ ૧૨
હરિ ગુણ ગાતાં તુજને ટાઢ વાય શરીરે;
બગલાં થઇ કેમ બેસસો, તમે જળનિ તીરે. આળસ ૧૩
ગુણલા ગાઓ ગોવિંદના, શું લાઓ છો લોભે;
ઘુડ થઇને ઘુઘશો, તમે ઘરને મોભે. આળસ ૧૪
કૃષ્ણ કથારસ અનુભવો, કાને છો તમે શરૂવા;
કોળ નોળ વણીયરતણા. દેહ છુટો વરૂવા આળસ. ૧૫
પામી ઉત્તમ દેહને હરિ ચિત્તથી ન મુકો;
નિત્યે ઘર ઘર માગશો, તમો લુખોને સુકો આળસ.૧૬
રીંછ રોઝ ને વાઘની છે નરતીરે કાયા;
તે છુટવા છબીલો ભજો, તમે મુકીનેમાયા, આળસ ૧૭
ચેતિ શકો તો ચેતજો, સું કહીએરે ઝાઝું;
હરિ વિનાજીવનુ દુખડુ, કહેતા હુ તો લાજું. આ. ૧૮
માનવ દેહ મોંઘો જડયો, કાંઇ સાધન સજીયે;
રામકૃષ્ણ સરવે તજી ભગવાનને ભજીએ, આળસ. ૧૯

૪૪

દીવેલ તો ખુટયુ રે કુશકા ખાડતાંરે;
પ્રાણીયા તેં કીધું એવુંરે કામ;

આદર કરતારે આયુષ્ય વહી ગયુ રે,
સુખમાં તો સમર્યાં નહી શ્રીરામ. દીવેલ તો. ૧
મનુષ્ય જનમરે મહા મણિ જડયોરે,
ભજવાને રત્ય શ્રી સારંગપાણ;
વહોરતને વહોરીરે, કાચ્ય કથીરનીરે,
કહાવે વળી સઉમાં ચતુર સુજાણ. દીવેલ તો. ૨
જ્યાં લગી વહેતોરે ગાતર ગાંઠડીરે,
ત્યાં લગી સહુકો કરતુ હેત;
દોહેલી વેળાનોરે સંગી એક રામછેરે.
ચીતડામાં ચેતી શકાય તો ચેત. દીવેલ તો. ૩
ઉચીને કોટેરે ભાઇ શુ દોડતોરે,
આગળ તો આવેછે મહા અર્ણ;
રામકૃષ્ણ પ્રભુરે સાચા સેવજેરે,
તે પ્રભુ રાખશે તુજને શર્ણ દીવેલ તો. ૪

—❋—

૪૫

સામાન સંભાળરે સંગી તારા ચાલીયારે,
જે વળી આવતા તારે સાથ;
ઇંદ્રિયો સઘળીરે શીથળ વિથળ થઇરે,
લાકડી તો ઝાલી છે વળી હાથ. સામાન. ૧

ઉદરને કાજેરે પરને આંગણેરે.
ઉભો વળી સાંજે ને પરભાત;
ધંધાને કરતાંરે ધોળાં આવીયાંરે,
નવ લહી કાળ કેરી જે વાત. સામાન ૨
આ ભવમાં આવીરે બાલપણુ શું કર્યુંરે.
ભારે મારી જનેતા નવ માસ,
રામ નામ લેતાંરે રસના આળસીરે,
રાખી તે તો વિષયો કેરી આશ સામાન. ૩
બુદ્ધિ બળ સાથેરે બંધનમાં પડયોરે;
જઇ ભીડી બાવળીયાશું બાથ;
રામકૃષ્ણ પ્રભુરે સાચા સેવજોરે.
વાલો મારો નર્ક નિવારણ નાથ. સામાન. ૪

—∗—

૪૬

હરિ ભજનવિના દુઃખહરિયા સંસારનો પાર ન આવે;
જડ બુદ્ધિ જીવ સન્ત વિના શુદ્ધમારગ કોણ બતાવે.
તેં અનેકવાર અવતાર ધર્યા. કે કર્મ તણા કોઠાર ભર્યા
અઘ ઓઘ તણા અંબાર કર્યા. હરિ. ૧
ફર્યો ચાર ખાણ લખ ચોરાશી થયો જળચર
સ્થળચર ગર્ભવાસી

માયા બંધનથી ન શકયો નાશી, હરિ. ૨
પામ્યો મનુષ્ય દેહમાં નહિરે મણા, ધન ધામ પુત્ર
પરિવાર ઘણા;
હવે ગાઇલે ગુણ ગોવિંદ તણા. હરિ૦ ૩
તું ઝાડ પહાડ જડરૂપ થયો, તેં શીતવરસા સુરતાપ સહ્યો।
તારા કષ્ટનો પાર નવ જાય કહ્યો. હરિ૦ ૪
દુઃખ જન્મમરણ એવું જાણિ શું બેઠાછુ આળસ આણી
કહે પ્રીતમ ચેતી લે પ્રાણી. હરી૦ ૫

૪૭

હરી ભજન થકી, છોટા હોય તે સઉથી મોટા થાય;
પરીતાપ ટળે જન્મ મરણનાં સંકટ સરવે જાય, ટેક.
શુકજીનું મુળ જુઓ શોધી સજનોધાતી ને પશુરોધી;
થયા આપે ઇશ્વર અકરોધી હરી૦ ૧
જુઓ વાલ્મીકજીનિ વાત ખરી, જેણે દર્ભશારામાંદેહધરી
તેણે સો કોટી રામાયણ કરી. હરી૦ ૨
જુઓ એકલશૃંગી હરણીના જુઓ વ્યાસમુની વણ
પરણીના;
જુઓ સુતપુરાણી કોણ કરણીના, હરી૦ ૩

જુઓ દાસી સુતથી શું હીણુપણું વળી પુન્ય પવિત્ર,
ચરિત્ર ઘણું;
થયા નારદ મન ગોવિંદતણું, હરી૦ ૪
જુઓ માંડવની મીડકી માતા એવા વશિષ્ટ વિશ્વે
વિખ્યાતા,
જુઓ ચતુરાનન પંકજ જાતા. હરિ૦ ૫
જેમ મધ્યમ જળ ગંગામાં ભળે તે ગંગા સરખું
થઇને ફળે;
જેમ પારસ પરસે લોહ ટળે. હરિ૦ ૬
એમજાતભાતસઉનજાણી, હરિ ભજેતે હરિસરખો પ્રાણી
કહે પ્રીતમ ઓળખો એ ધાણી; હરિ૦ ૭

૪૮

દેહ મનુષ્ય ધરી હરિ ના જાણ્યા તેણે સરવસ ખોયું;
મારાવાલાજી મહામણિ મુકીને પથ્થર ચિત પરોયું ટેક.
તેં અમૃત ઢોળી વિખ પીધું તે હાથે કામ કુડું કીધું;
તેં મિથ્યા માતને દુખ દીધું; દેહ મનુષ્ય ધરી. ૧
તને જાળવીયો જઠરામાંહી, તારૂં રક્ષણકર્યું પ્રભુએ ત્યાંહી
તેને ભજતો તું સપને નાંહી. દેહ૦ ૨

તેં જગપતિને નવજોયો, કલ્પવૃક્ષ તજી આવળ બોયો;
તેં ઉત્તમ જન્મ એળે ખોયો. દેહ. ૩

એની દેહ અશુદ્ધ અશુદ્ધ વાણી જેણે પ્રિત પ્રભુ શું
નવ આણી;

એ અધમ જાત પામર પ્રાણી, દેહ. ૪

એને કૃતઘ્ની સરખા કહીયે, તેની સંગે તે સરખા થઈયે;
કહે પ્રીતમ એથી અળગા રહીયે, દેહ૦ ૫

૪૯

હરિભજન થકી છોટા હોય તે સઉથી મોટા થાયએ૨ાગ
મન માને નહી, સો ફેરા સમજાવું તોય શું થાય;
ખળકડણ કઠોર, ચ ચંગચોર ચપળ ચિત્ત ચોહદશાજાય ટેક
મનભુનતણી પેઠે ભમતુ મન માયામાં રહે છે રમતુ;
તેને હરિ ભજવાનુ નથી ગમતુ. મન૦ ૧
જેજમકિ કરનો ભયજાણે તો મિથ્યાસુખને શિર માગે
ગયો અવસર ઉરમાં નવ આણે; મન૦ ૨
મળ્યો મનુષ દેહમાં નહીરે મણા, ધન ધામ પુત્ર
પરિવાર ઘણા,
તું તો ગાને ગુણ ગોવિંદ તણા મન૦ ૩

મગહળનો માથે માર પડે તોયે ફરીને હાર અડે,
ફળ દેખી મરકટ ઝાડ ચહડે. મન૦ ૫
કહે પ્રીતમચેતીલે પ્રાણી, શું સુતો સોડ્ય ઘણી તાણી;
તારે માથે મરણનો ભય જાણી. મન૦ ૬

૫૦

પાણીનો ખેલ બનાવ્યોરે, એનિ તો કહીયે અકલ ઘણી
સહુથી તો રમનારોરે, શોભા તો એના નામ તણી. ટેક
ખરૂ એ પાણી ને ખોટું એ પાણી પાણી અફીણને ખાંડ
એ પાણીથી થયાં નર નારી, એ પાણીથી બ્રહ્માંડ,
પાણીનું બન્યુ મોતીરે, પાણીની બનિ હીરાકણી પા.૧
પાણીની અમુલ્ય કાયા બનાવી હાડ ચામ લોહી માંસ;
પાણીનાંરે પશુપંખી બનાવ્યાં, પહાડ પથ્થરને વાસ.
પાણીના હાથી ઘેડારે, પાણીની સાલ પામરીઅણી.પા.
પાણીનારે પચરંગ બનાવ્યા, અઢાર ભાતનાંરે અન્ન;
સહુથી ન્યારોમારોમાઇ બીરાજે, તેનેદેખીનેથયોછુ હું મગ્ન
સંગ કીધે તેનોરે, સત્તા તો આત્માની ઘણી પાણી૦ ૩
અલ્લગતિને અક્ષર બ્રહ્મ નિપાવ્યા ને મક્ષ-થી નરનાર;
ઓંકારથી ત્રણ ગુણ નિપજાવ્યા, એ અકાચોમ નીરધાર.
ઓજગુત્રીશમા મહાવીષ્ણુરે, ત્રીશમા બાપુમાય મણી.૪

૫૧

નામ જેણેજાણ્યુ રે, તે તો વેદ ચારે ભણ્યો;
ભેદ જેણે જાણ્યોરે, તે તો ખરો તરત ભણ્યો   ટેક
બતરિસ આભ્રણ અંગે ધરી નારિ,
નાક વિના શો શણગાર,
કવીએ જો આપ ન જાણ્યુ, તે કેમ કરિ ઉતરે પાર
સાર ક્યાંથી મળશેરે, ભણ્યો ખરો પણ ગણ્યો નહી
વાંઝણી નારીને સુપનુ આવ્યું છે.
પુત્ર નથીરે એની પાસ;
એમ ભજન દેખા દેખી કરે છે,
તેનિ કેમ પુરી થશે આશ;
કેને બાપ કહેશેરે, વેશ્યાએ જે પુત્ર જણ્યો   નામ૦ ૨
નામ ગુણને રૂપને નાશ વળી, ચોથુ પદ અવીનાશ;
એ ચોથા પદનો જે ભેદ જાણે, તેને કહી એ હરિતણોદાસ
નાશ કરિ કર્મનોરે, સંશય એક પળમાં હણ્યો નામ૦૩
ગર્વાબી રાખી તમે ગુરૂજીનો સાહો; કરો રૂપદનો તોલ;
કારણ થકીજે અફટો મળે તો તમો ધારણ કરજોબોલ
ગુરૂને સમે બાપુરે, અનામી નામ પોતે બન્યો નામ૦ ૪

૫૨

ટીટોડી કહે તજીયેરે, ભુમી ઊપર ભારજ થશે,
અઢાર અક્ષોહણી દળમાંરે, ઇડાં અટવાઇ જશે, ટેક.
ભુમિ તજી જઇ વ્યોમે વસિયે, પણ ભવિષ્ય ન ભુલે;
કૃષ્ણ કર્યું તે કોઇથી ન મટે, શુ ડહાપણમાં ડુલે;
હજુર હુકમથીરે, હોનારૂં તે સેજે હશે, ટીટોડી૦ ૧
રામ પ્રગટીને રાવણ રોળ્યો, ને પાણીમાં બાંધિ પાળ;
સોનાની લંકાક્ષણમાં લુટાવીને, વિભિષણકર્યોરેભુપાળ
વીરો ભુજ વાઢયારે, તેનાંકેધા મસ્ત હસે. ટીટોડી૦ ૨
પ્રહ્‌લાદજીની પ્રતિજ્ઞા પાળી, હિરણ્યાકસ્યપુ હણ્યો;
નરસિંહ રૂપ ધર્યું મારે નાથે, બ્રહ્માના વરને ગણ્યો;
હરિથી સર્વે હેઠું રે, ઉગરે નહિ ઉપાય કરો. ટીટોડી૦૩
ગજઘંટાનાંખીને ઇડાંઊગાર્યાં, પક્ષીની કીધી પ્રતિપાળ;
મુકુંદ કહે મધુસુદને મોટા, સમરો દીનદયાળ;
બાળ મને લાધિરે, હરિ હ્રદેજનમાં વસે. ટીટોડી૦ ૪

૫૩

કપોતની કહે છેરે, કંથ મારૂ કહ્યું કરો;
સીંચાણાનો ભય છેરે, પારધિએ બાણ ભર્યો. ટેક.

[illegible]થી ઉંઘ અળગાં રહિયે, આ દેશતજી પરદેશ;
પરમ વચન પીયુ મારાંને માનો, લાજ નહી લવલેશ,
પ્રમાદને મેલોરે, રાંક વેષ રૂદયે ધરો.   કપોતની. ૧
કપોત કપ કહે કાયર કામની, હોનારૂ છે તે હશે;
ઘાતરૂનું સાલ સેજમાં ટળશે, કર્યું કર્તાનુ થશે;
રૂદયે હરિ રાખોરે, મુખે કૃષ્ણ કૃષ્ણ ઉચરો કપોતની. ૨
અહિ ડસ્યો પારધિને પાયે, બાણ છુટ્યુ તે વાર,
સિચાણાનુ છેદાયુ સિર, કૃષ્ણ કરણિ કીરતાર;
ભાવે ગુણ ભાખોરે, ભવજળ તરો તરો.   કપોતની. ૩
તન તરૂવર પ્રાણ પંખીડા, પ્રવૃત્તિ નિવૃતિ બે નાર,
અહંકાર અહિનેજરા પારધિ,કરોધ સીંચાણો નિરાધાર;
મુકુદ મનમાંથીરે, પ્રભુ નવ રાખો પરો.   કપોતની. ૪

૫૪

માથે કોપી રહ્યો છે કાળરે, ઊંઘ તને કેમ આવે;
પાણી પહેલી બાધિ લેને પાળરે. ઊંઘ તને કેમ આવે;
નથી એક ઘડીનો નિરધારરે, ઊંઘ તને કેમ આવે;
આનો સુપના જેવો સંસારરે, ઊંઘ તને કેમ આવે   ૨
અહ્યા એળે ખોયો અવતારરે, ઊંઘ તને કેમ આવે;
તારા માથે છે જમનો મારરે, ઊંઘ તને કેમ આવે.   ૩

તારા મનનું ધાર્યું થશે ધુળરે, ઊંઘ તને કેમ આવે.
ચાર નોરતા છે મણુનાં ભુંવરે ઊંઘ તને કેમ આવે. ૪
ફરી આવ્યો છે મર્મમાં કોલરે, ઊંઘ તને કેમ આવે;
બોલ આવેલું થાય છે કથોલરે, ઊંઘ તને કેમ આવે. ૫
જોતાં જોતાં આયુષ ખુટી જાયરે, ઊંઘ તને કેમ આવે;
તારા ડહાપણમાં લાગી લાયરે, ઊંઘ તને કેમ આવે. ૬
કાં દેઆવેલું બુડશે જાઝરે, ઊંઘ તને કેમ આવે;
તારે કાજે કહે છે રૂષિરાજરે, ઊંઘ તને કેમ આવે. ૭

૫૫

આભડશેટમાં બુડયું મનું અમરે, સારૂ થાય શી રીતે.
નથી નાહાતો ગોદાવરી કે ગંગરે, સારૂ. ૧
દેવ મંદિરમાં નથી કરયા દીપરે; સારૂ૦
નથી કરતો તું ટેલીયાની ટીપરે, સારૂ૦ ૨
નથી ચપટી કરાવ્યાનો ચાલરે, સારૂ૦
ખાવા તાકે મફતના માલરે, સારૂ૦ ૩
દેવ દર્શનનું નિત્ય નથી નેમરે, સારૂ૦
આખી પૃથ્વીના વ્હોરી લીધા વેમરે, સારૂ૦ ૪
નથી વાપરતો દેવની દસુંધરે, સારૂ૦
નથી વાપરતો વીપ્રની વસુંધરે, સારૂ૦ ૫

નથી દિધાં તીરથમાં દાનરે, સારૂ૦
નથી આપ્યાં અતીથીને માનરે, સારૂ૦ ૬
નથી કરતો તું ખળાની ખેરાતરે. સારૂ૦
રૂષિરાજની ન રાખી રૂદે વાતરે, સારૂ૦ ૭

—※—

૫૬

જીવલડા આજ કે કાલે જાવું,
ઉડી જાયે રાખ થઇ તન આવું. જીવલડા ટેક.
પડયાં જાળે પંખી તેતો પકડાશે;
કુમળ ખીલ્યાં તેતો ખચીત કરમાશે,
જનમીયા તે તો જરૂર મરી જાશે. જીવલડા. ૧
ગયા જેને આદ્દીપતી ખાઇ ગોથાં,
પડયાં મુકી ચાલ્યા પંડિત પોથાં;
થયાં પછે થોડે થોડે સડી થોથાં. જીવલડા. ૨
ખમા ખમા કહેવાતાં પડતાં આખડતાં,
ચતુરંગી પુંઠે હળ ચઢતાં;
જુઓ એના નામ હળ નથી જડતાં. જીવલડા. ૩
ગુણીજન જેના આગળ નીત ગાતા,
વળી એ તો દેશમાં વખણાતા;
તે તો ગયા કાળના પુરે તણાતા. જીવલડા. ૪

નવા નવા પોશાક પહેરી નિકળતા,
મોહોટા મોહોટા મહિપતિને જઇ મળતા;
બહુ એવા મળ્યા મશાણુમાં બળતા. જીવલડા. ૫
ફુલાં કાને લટકાવી ફાંકડા ફરતા,
ધમ ધમ કરતાં ધરતી ઉપર પગ ધરતા,
દીઠા એ તો નજરે ઠાઠડીઓમાં ઠરતા. જીવલડા. ૬
જેને ઘેર ગરબડ ત્રાંબાળુ ગાજે,
વળી વાજાં છત્રીસ વેગનાં વાજે;
રાજા એવા જલતા જોયા રૂષીરાજે. જીવલડા. ૭

—❧—

૫૭

મનડા માન્ય સાચું છે મરવું,
ખીલ્યાં પાહડાં એને નહી ઘટે ખરવું. રે મનડા. ટેક
પડતા ચહેમાં કંઇક કો વરસ પચીસે,
વળી કેટલાક તો વહી ગયા વિસે;
ત્રીયા મેલી ટળવળતિ કોઇ વએ ત્રીસે. રે મનડા. ૧
ખુટે કાળે કંઇક અગાશીથી ખસીયા,
રહ્યા ખપી પરદેશમાં કંઇક રસીયા;
હિડાં કંઇક દેહોત વીષધરે ડસિયા. રે મનડા. ૨

આળત્રયમાં સોધી લીધાં કઇક બળિયે,
ફરચાં જાણે વાંદર ચોળાની ફળીયે,
કાઢી નાખ્યા કઇકના વંશ કોગળીયે. રે મનડા. ૩
બળી ગયા ભોગી વિશે કંઇક ભોગી,
ઉડી ગયા કંઇક નારિ આગે ઉધોગી,
જતા રહ્યા જાણે દિગંબર જોગી. રે મનડા. ૪
નીચું કરી કાંધ ન કોઇને નમતા;
મહા અભિમાન અને અતિ મમતા;
બાળ્યા એના સમશાને કાગડા ભમતા. રે મનડા. ૫
લખેશરી કરોડપતી કંઇક લોકો,
હતો જેના હાથમાં હેમનો હોકો;
પડી ગઇ એહવાની ઓચતી પોકો. રે મનડા. ૬
કદી ને'ય સુપનાની દોલત સાચી;
કાયા માયા એજ રીતે જાણો કાચી,
રખે રૂષીરાજ કહે જુઓ રાચી. રે મનડા. ૭

રણછોડજીનો શણગાર.

રણછોડરાયે સારો ધર્યો શણગાર.
તમને નીરખુ વારમવાર, રણછોડ;

તમારી શોભા અપરમપાર. રણછોડ.
તમ દર્શને અમો મંદીરમાં પેઠા,
નાહી ધોઇ પ્રભુ બાજોઠ બેઠા,
શણગાર લઇ સઉ સેવક પેઠા;
પ્રથમ પહેલી ધોતી ધરાવી,
સારી મારી સુગંધી લગાવી,
ચંપો ચંપેલી, જુઇ, કેવડો ને ગુલાબછડી,
તે મેકે અપરમપાર. રણછોડરાયે.
જરકસીનો જામો પહેર્યો છે,
માથા ઉપર પાઘ ધર્યો છે;
કસી કંદોરો ને કાતરો ઘાલ્યો,
દામણીએ આડો આંકજ વાળ્યો;
હીરા માણેક મોતી ને મુક્તાફળ.
તે શોભે અપરમપાર
મુસ્તક ઉપર મુગટ ધર્યો છે,
કોટમાં આભરણ કંઠો જડયાં છે;
ચીસપટી માંહી પદ્મ પડયો છે;
કાને કુંડલને હળચીએ હીરા,
કડાં, સાંકળાં, વેઢ, વીંટીઓને બાજુબંધ;

પાયે ઝાંઝરનો ઝમકાર. રણછોડરાયે.
ફુલ તુલસી ગુંજ કમળની માળા,
હાથમાં ગેડીને વાંસળીવાળા,
સાગ શોભો તમેછો નંદલાલા.
પાનનાં બીડાં ને દર્પણુ આપ્યાં;
ભાવ થકી એવે રૂપે દર્શન દેજો,
નીજ્ય એવા રહદયમાં રેહજો.
ગુણ ગાય તમારો દાસ. રણછોડરાયે.

સુદામાને બતાવેલી અકળ લીલા.

એક વખત વિઠ્ઠલવર ચાલ્યા, ભાવ ભક્ત ઉપર લાવ્યા;
બાળ સ્નેહી સુદામાને, મળવા માધવજી આવ્યા ૧
સુદામાપુરીમાં પ્રભુ પધાર્યા, નર નારીને હેત વાધ્યુ;
પવિત્ર પત્નિ સુદામાની, હરજીને આસન આપ્યુ. ૨
સુદામા કહે છે નારીને, ચડાવ્ય ચુલે તપેલી;
રીદ્ધ સીદ્ધ ને નવનીધ ને, આ હરીએ મને આપેલી. ૩
મુષ્ટી તાંદુલ લઇ માધવે, મન ઘણો ગ્રહસ્થ કર્યો;
દળીદર હતું દાણા ન જળતા, તે દુખનો દિવસ હર્યો.૪

રામા રસોઈ કરવા બેઠી, શાક પાક સામગ્રી ઘણી;
રોટલીની શેર કણેક બાંધી, તેમાંથી અઘશેર વણી, ૫
ત્યારે સુદામા કહે શામને, શીદ ભુખ્યા બેશી રહીએ;
રસોઇ તૈયાર થવા આવી, નદીએ નાહાવાને જઈએ. ૬
એટલે ઉઠયા શામ સુદામા, એક એકના કર ઝાલ્યા,
સ્વચ્છ ધોએલાં વસ્ત્રજ લીધાં, વાતો કરતા બેઉ ચાલ્યા,
સુદામા કહે સુણો શામજી, હું બ્રાહ્મણપર હેત લાવો;
લોક વાત કરે છે માટે, અકળલીલા મુને બતાવો. ૮
એક અકળલીલા જોવાને, મોહન હું મરૂ મથી;
શામ કહે અકળલીલા, જોવામાં કાંઇ સાર નથી ૯
સુદામા કહે મારે જોવી, એમ કરતા નદીએ આવ્યા;
અકળલીલા હરજીવન. દેખાડવા દીલભાવ લાવ્યા. ૧૦
શામ કહે સુણો સુદામા, મન તણો મુમત મેલો;
આપારથી ડુબકી મારે, પેલેપાર કોણ જાય પહેલો. ૧૧
એમ કહી મુમને ચડીયા, પડીયા નદીના નિરમાં;
ત્રણલોકનો નાથજ ત્યાંથી, જઇ ઉભો સામી તીરમાં. ૧૨
અકળલીલા નથી ઓછી નઉતમ નટવર નાગરમાં;
હરજીએ હડસેલી મેલ્યો શુદામાને સાગરમાં. ૧૩
બે ઘટીકાએ બહાર નીકળ્યાં, પસ્તાવો મનમાં કરતા;

ક્યાંમારૂઘરનેક્યાંછેઘનશામ, આંખે આંસુડાં ભરતાં. ૧૪
ભારે જળ જોઇભડકી ઉઠયા, ભજવા માંડયા દીનબંધુ
નદી મારી ક્યાંખશીગઇ, ક્યાંથી આવ્યો આ સિંધુ.૧૫
આજળથી નહી જાઉંજીવતો,કહી જુગદીશનુ ધ્યાનધર્યું;
દામોદરને દયા ઉપજી, સાગર વચ્ચે ગામ કર્યું. ૧૬
તેમાંમલેચ્છ મનુષ્ય વસાવ્યાં, અવળી રીતી ને ચાલે,
બ્રાહ્મણ શુદ્ર સર્વે સરખા, એક એકને કન્યા આલે. ૧૭
તેવા ગામમાં ગયા સુદામા, નમરશેઠ સામા મળિયા;
બ્રાહ્મણ તમે ભલે પધાર્યા, કહીને સાથે લેઇવળિયા. ૧૮
વીપ્ર કહે સુદામાપુરી, કહે શેઠ કેટલે હશે;
શેઠ કહે સુદામાપુરી, જાતાં વીશ વરસ થશે ૧૯
વીસ દિનથી વહાણ ગયાં છે, તે જઇને પાછાં આવશે;
પછી તમ ઘેર પહોચાડે, સાઠ વર્ષે જવું ફાવશે. ૨૦
સુણી સુદામા સંતાપ કરતા, કોને ઘેર જઇને રહીશું;
પેટપાપીપુલાવાલાગશે,ક્યાં જઇને અનાજ ખાઇશુ.૨૧
શેઠ કહે સંતાપ ન કરશો, સૌ તમારૂ કષ્ટ કાપું;
ખાવાપીવા ઓઢવા પહેરવા, રહેવાને મંદિર આપું. ૨૨
મારે પેટ છે પવિત્ર પુત્રી, તે દેઉં તમને કન્યાય;
સુદામાકહે લેઉ ક્ષુદ્રની,થાયઅતી અધર્મ અન્યાય ૨૩

ત્યારે શેઠ કહે આ ગામમાં, બ્રાહ્મણ શુદ્ર સહુ સરખા;
સઘળે એઠુ અન્ન મળવાનું ભુખે કયાંમારશોવળખાં,૨૪
એટલે સુદામા અકળાયા ગામ લોક ગરહન ઘાલે;
સો વરસે ઘેર જવાનુ અન્ન ઊદક વણ કેમ ચાલે. ૨૫
અન્ન ખાઈશું ન વટલાઈશું, પરણ્યામા ચીત્ત પેઠું છે;
નાત રહી સુદામાપુરીમાં ત્યાં જાણવા કોણ બેઠું છે. ૨૬
એવું સમજી કન્યા પરણ્યા, જુદુ ઘરબાર લઈ રહ્યા;
પત્ની રાંધે ને પોતે જમે, ભ્રષ્ટો ભેગા ભ્રષ્ટ થયા. ૨૭
સુદામાએ સંસાર માંડયો નારીને પાંચ પુત્ર થયા;
પડોસમાં એક અબળા મુઈતી તેમારૂ સ્મશાન ગયા.૨૮
ઘણુક માણસ ગયુ મશાણે, મડદું છોડીને જુએ;
જે નારી મુઈ તેનો નાથજી આંખે આંસુથી રૂએ ૨૯
કાષ્ટ લાવી ચીતા ત્યા ખડકી, ચીંત્યામાં બહુજીવ પેઠો;
નારીનુ મસ્તક ખોળામાં લઈને પીઉ બળવા બેઠો. ૩૦
સુદામા જોઇ વિસ્મય પામ્યા, બળનારો મુરખ જેવો;
સુંદરી સાથે પુરૂષ મરે, આ અનર્થ અવળો કેવો. ૩૧
તે સુણીને સહુ જન બોલ્યા, સુદામા તુ છે મતિયો;
આમ ચાલછે નારીપુઠે, સ્વામી હોય તે થાય સતીયો.૩૨
સુદામા કહે ચાલજ ખોટો, તેને તમે માન્યો ખરો;

કોઇ પુરૂષ બળે નહી તેને કહો ભાઇ તમે શુ કરો. ૩૩
લોક કહે ન તોડીએ ધારો. બાંધીને સાથે લઇએ;
સીધિ રીતે બળે નહી તો પરાણે બાળી દઇએ. ૩૪
સુદામા કહે અરે શામજી, સર્વે મચ્યા તે લોક નડશે;
મારી પત્નીનો પંડ પડે તો મારે પણ બળવું પડશે. ૩૫
એવો એવો સંતાપ કરતા ભજતા શ્રી અંતરજામી;
હરી લીલાથી સુદામાની, પત્ની પણ મરણ પામી. ૩૬
સુદામાએ સબ દીઠુ ને પોક મેલો રડવા બેઠા;
જાણ્યુ એડે મને બાળસે, કોઠીયો વચ્ચે જઈ પેઠા. ૩૭
નગરતણા ત્યાં લોકો આવ્યા, મડદુ ઉપાડયું હાથે;
સુદામાને સોધી કાઢો, બળવા સારૂ લ્યો સાથે ૩૮
સુણી સુદામા થરથર ધ્રુજ્યા, ખુણે રહ્યા આંખો ચોળે;
લોક લઠીઆ લઇ લાકડીઓ, કોઠી કબાલા ખોળે ૩૯
ખુણામાંથી ખોળી કહાડયા, ખેચીને બારણે લાવ્યા;
હાથ ઝાલો હઠવા ન દીધા, તેડીને મશાણે આવ્યા. ૪૦
ચીતા ખડકી સહુ લોક બોલ્યા, બાકી નહી રહે વિત્યામાં
પહેલેથી સુદામા સમજી, બીરાજો આ ચીતામાં. ૪૧
શુણી સુદામા કરે સોસના, અગનીમાં ભડકા થાશે;
ફોલ્લા ઉઠશે પાણી છુટશે, દુઃખ પામીને જીવ જાશે ૪૨

અગ્નિ ન ખમાય ને જીવજાય, બળ્યું બળવું નારીસંગે;
તે કરતાં પડુ દરીયામાં, વેદના વ્યાપે નહી અંગે. ૪૩

એવું વિચારી બોલ્યા, બળવાને તૈયાર થઉં છું;
ઉભા રહો ભાઇ મેલો મને એકવાર નાહાવા જઉં છું.૪૪

એમ કહીને છેતરી ચાલ્યા, જળમાં ઝંપાપાત કીધો;
સ્નેહી સુદામાને શામળિયે નદિમાં ખેંચી લીધો. ૪૫

સુદામાએ ડોકુ કહાડયુ એટલે હસ્યા વનમાળી;
પ્રભુ કહે તમે છો પાછળ હું આગળ છુ હચો તાળી.૪૬

સુદામા કહે શેની તાળી ઘણાં વરસ વહિ ગયાં;
કહો કૃષ્ણજી તમો કયારના આ ઠેકાણે ઉભા રહ્યા.૪૭

કૃષ્ણ કહે કે હમણાં આવ્યા, નારી રાંધિરહી હશે.
વઠલ કહે વસ્ત્રજ પહેરો. રસોઇ શીતળ થઇ જશે.૪૮

સુદામા કહે શુ બોલોછો રસોઇ શેની શીતળ થઇ
પ્રભુ મશ્કરિ કરવાની તે, ટેવ તમારી નહિ ગઈ. ૪૯

તે કરતાં તમારૂં બોલ્યુ, સત્ય હોય તો વાત કહું;
આ વારતા કોને નવ કહેશો, કહોતો હાંસી કરે સહુ ૫૦

મહારાજા તમ સાથે સરત, કરિ પાણીમાં હું પડીયો;
શીનારો કેમ આવ્યોનહિ, સાગરજળમાં નીકળીયો. ૫૨

ત્યાં સોહામણું નગર નીરખ્યું, પ્રષ્ટા પ્રષ્ટી સો પાણી;

ઉંચનીચને ભેગુ ભોજન, અનીતી દુઃખની આણી.૫૨
ત્યાં હું ગયો વિવાહ થયો, શુદ્ર જનના ઘરમાં પેઠો;
ખાનપાન સહુ સમરે પુરયું તેની પુત્રી વરી બેઠો. ૫૩
ચોખા રહેવા મન ધાર્યું પણઅન્નકેહક વણ ટળવળિયો;
નીચ જાતી પરણ્યો તેનું રાંધી જમીને વટલાયો. ૫૪
વટલીને ઘર સસાર માંડયો પાચ પુત્ર તેનેજ થયા;
તે વાતનેબહુ દિવસ વીત્યા,તેવારના શુ ઉભા રહ્યા.૫૫
સુણીને શામળીયો બોલ્યા ભાષણ તમારૂં ભાવ્યું;
રયો સધિુ શા સુંદરી છૈયાં.શું તમનેસ્વપ્નુઆવ્યું. ૫૬
જાગ્રત છોને લવરી માંડો ન બોલશો દુખશે ડાચુ;
સુદામા કહે બોગન તમારા,નહિસ્વપ્નુએછે સાચુ. ૫૭
શામ કહે સાચું હોયે તો સગ તમારો પરહરિએ;
બ્રાહ્મણ જાતી ભ્રષ્ટ થયા, તેતીનોસોબત કેમ કરીએ ૫૮
બીઠલ વદે કહું વીશ્વમાં ચાડી કરવા ચોરે ચડુ;
સુદામા કહે વાત ન કરશો પ્રભુ તમને પાયે પડુ ૫૯
તવ શામ કહે ચાલો સંચરીયે તમારી નારિ પાસે;
મ્હારૂ કે તમારૂ સાચું શક્યુંં તે ત્યાં જણાશે. ૬૦
લવરી માંડી ભાંગ પીધેલી કહીને કૃષ્ણે કર ઝાલ્યા;
માંડામાં બળી કહાડીને, સાથે લઈ મહોલે ચાલ્યા. ૬૧
ઘરમાં સ્નેહી સાથે પેઠા અકળાણા બહુ પાકી,

શામાની રસોઈ જોતાં, નવટાંકની રોટલી માકી. ૬૨
તેવું જોઇને ઝાંખા થયા, સુદામા પડીયા વીત ;
શામ કહે તમે સંસાર માંડયો તે સત્યજી મારી ગ્નાના ૬૩
સુદામા કહે અકળલીલા, શુ વખાણુ મુખ થકી;
ત્રીકમજી તમારી લીલા, સપને પણ જોતાં નથી ૫૪
સુદામાજી બન્યા ભક્ત જનને મન ભાવે;
વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદેછે, કૃષ્ણ કળ્યામાં કેમ આવે ૫૫

—※—

ઝુલણી.

ગાયો ચારીને ગોવિંદ ઘેર આવ્યા ને, વારણા લેઉ
વાગી વારી
ઘરમાં પેસતાં કમાડ ઉઘાડાં દીઠાં, ઝુતગ્ણી ક્યાંરે વિસારી
' ઓ નંદના નાનડીઆરે ખમા મારા મનના મોહનજીરે;
ખમા મારા તનના ત્રીકમજીરે, ખમા મારા પ્રેમના
પાળીયારે,
ખમા રાય રણછોડ રંગીલારે, નંદલાલ ઝુતગ્ણી ક્યાંરે
વિસારી. ૧
રૂવે રૂતને કાન રૂદન કરને, લાવી બેસારૂ સામે ઓટ;
એરે સુવર્ણના કારણેરે કાન મંદિરોયામા લોટે, ઓ
નંદના નહાનડીયા ઓ નંદના ૨

સાવ સોનાની સો મગાવું, ને રૂપલા કેરા ધાગા;
બાંતીલો દરજી શીવવાને બેઠો, કહાન કુવરના વાધા.
ઓ નદના નાહનડિયારે.
એરે ઝુલણીમાંકાંઇએનથીપણ જડીઆંછે માણેકમોતી,
એરે ઝુલણીને કારણેરે ગોકુળ મથુરામાં જોતી,
ઓ નદના નાહનડીયારે. ૪
જરકશીનો જામો શીવડાવુ, નેઉપર શીવડાવુ કાનટોપી
છાનો રહેને મારા કુવર કનૈયા. કાલ પરણાવું ગોપી;
ઓ નદના નહાનડીયારે. ૫
દ્વારકાથી પ્રભુ ડાકોર આવ્યા, ને ડાકોર કીધુ છે કાશી
મધરાતે મથુરાથી નાઠા, મારી છે પુતના માસી.
ઓ નદના નહાનડીયારે. ૬
રૂપીઆ તે ઝજના મશરૂ મગાવુ ને બખીયા દેવરાવું
રામ રાતા;
આય શાખેને સાંભળેરે ગુણ ગાય જસોદા માતા
ઓ નંદના નહાનડીયારે. ૭
ખમા મારા મનના મોહનજીરેખમામારાતનના ત્રીકમજીરે
ખમા મારા પ્રેમનાપાતળીયારેખમારાયરણછોડર ગીબારે
ઓ નદલાલ ઝુલણી ક્યાંરે વિસારી. ૮

ધ્રુવાખ્યાન.

કવિ.

શ્રી ગુરૂ ગોવિંદને હું નમું, પ્રેમશું લાગું પાય;
આરાધું અવિનાશી એવા, અનાદિ નિરંજન રાય.
આદી નિરંજન અકળ સ્વરૂપ; રામે લીધા નમવારૂ ૧
સૃષ્ટિ નીપજાવવા ગઇ મનસાય, સુભટ થઇ પોઢયા જળમાં
જે જે વૈકુંઠરાય ૧

હરી જળમાં પોઢયા સહી, શેષ નામ ઉપર તે જાય.
નારાયણની નાભી કમળથી, બ્રહ્મા પ્રગટ જ થાય;
બ્રહ્માના સ્વયંભુ તન, તેના પાંચે પુત્ર પાવન;
ત્રણ કન્યા બે પુત્ર વિખ્યાત, પ્રિયવ્રત ને ઉત્તાનપાદ
જે જે વૈકુંઠરાય. ૨

ઉતાનપાદ નર નીપન્યો. રાજા રૂપ નિધાન;
રાજાને બે સુંદરિ, તેનાં સુરતી સુમતી નામ,
સુરતી ઉપર નહીરે માન, તેના ધ્રુવજી સંતાન. ૩
સુમતિ ઉપર છે ઘણું હેત, તેના કુંવર ઉત્તમ એક. જે
ઉત્તમ ઉછરંગે બેસાર્યો રાયે, સભામાંહી એક વાર

પુત્ર લડાવે પ્રેમશું રાણી, હઇડે હરખ અપાર.
હરખ ન માયે હૈડામાંય, ધ્રુવજી રમતા આવ્યા ત્યાંય
ઉછંગ બેસવાકાધામન, અપરમા કહે કઠણ વચન જે.૪
સુમની
અપરમ એમ બોલ્યાં ભુંડા, એ ઉછંગ તુજને કયાંથી;
અભાગણીના પેટ તણા તું, જને ... ઇહાંથી,
ઇહાંથી જઇ વનમા તપ માંડ; હરિજીને કાયા છાંડ;
ફરી જન્મલેમારે શરીર, તોતનેરાજ અપાવીશવીર જે.૫
વચનો વનિતાનાં સાંભળી. ... મહોનો રંગ.
સભા ને સઘળી દેખતાં ધ્રુવજી થયા મન ભંગ.
મનભંગથઇ નાંખ્યોનીશ્વાસ, રોતા આવ્યામાતાપાસ,
માયે ચાંપ્યાહૃદીયાસાથ કહોકુંવર કેણેદુભાવ્યા આજ ૬
ધ્રુવ.
આજ સભામાં માવડી, બેઠો ઉત્તમરાયને ખોળે.
ઉછંગ બેસવા હું ગયો, ત્યાર અપરમા એમ બોલે,
અપરમાકહેઅભાગણીકેરા, સુખમાગોનાવનજાઓવેલા;
ફરીજન્મલેમારેશરીર, તો તનેરાજ આપાવીશવીર. જે. ૭
સુરતી.
વળતી માતા ઉચરે, કુંવર હવડે મ ધરીએ દુઃખ;
પુરણ પુન્ય કીધાં હશે ત્યારે, ને ભોગવે છે સુખ.

સુખઆપને ક્યાંથીવાલા, નીયમધર્મ કશાનથી પાળ્યાર
નથી સંતોષ્યાજોગી જતિ, તપતીરથવૃતકીધાંનથી.જે.૮
નથીસંતોશ્યા સાધુને, નથી આપ્યાં વિપ્રને દાન;
ઓછા કરમ જ્યાં આપણા ત્યારે, ક્યાંથી રાયનાં માન;
માન ભે ગવે ઉત્તમ નિત્ય, દત્તવિનાકયમપામીએ વિત
જો હોય ઈંદ્રાસનનો ખપ, તો કુંવર જઈ માંડોતપ જે.૯
તપ માંડ્યુ બ્રહ્માજીએ ત્યારે, પામ્યો પદ્માસન;
સેવા કરી મન ભાવતી ત્યારે, પ્રગટયા નારદ મુન્ય
મુનીએ માંડયો મોટો જાગ, તપતીરથવૃત થયા સૂભાગ;
જેકરીએ શ્રીહરી પ્રસન્ન,તો અભાગીયાંટળીએતન.જે૧૦

ધ્રુવ

તને અભાગણી હું ટાળુ મા, છુંરે તમારો તન;
વનમાં જોડે વેગે કરીને, સુખ સભારૂ નહિ અન્ય.
સુખ સભારે સાલે જેહ, વીશ્વ ભરે પરઠીયો દેહ;
હરી મળે તો તાપઓલાય નહીતરપ્રાણતજીુરે માયજે.૧૧

સુરતિ.

માતાને આસુ આવીયાં ને અતર ઉપજી દાઝ,
રાજગ્યને પરહરી; કુવર તું કરે છે તાજ.
તુજ વિના હુ રહીશ કેમ, ટોળાં વછુટી મ્રગલી જેમ;
જળ વિના જેવી માછલી મારાપ્રાણજશેટળવળી.જે.૧૨

કૃવ.

ટળવળ મારે તું હવે, દુઃખનો આવ્યો અંત;
બીજ રોપાવીશ સુખતુ તેને ફળ લાગશે અનંત.
અનંત કરૂણા કરશે હરી, આપણી આશા પુરશે ખરી;
એ છે અનાથનોરે નાથ, તેને ભજવાજાઊંરે માત જે.૧૩

સુરતી.

વળી માતા એમ ઉચરે, કુંવર પાંચ વરસનો તન;
બીજું બાળક એકે નથી, કેમ હું વાળું મન.
કેમ મોકલુ વનને વાટે, કહેતાં મારા હૈડા ફાટે.
આંખનીઆગળરહોનેબાળ,ઘેરબેઠાભજીએગોપાળજે૧૪

કૃવ.

ઘેર ગોપાળ ન પામીએ, મનમાં મોહ ઉપજે માય;
ખાતાં પીતાં પહેરતા માતા, કેમ દમાશે કાય.
કાયા દમતાં સરજે કાજ, તપ કરતાં મળશે માહારાજ;
વનમાંજઇવહેલો આવીશ, માતાદો મુજને આશીષ.જે.

સુરતી.

આશિશ દે છે માવડી સુતને, હજ્યો કુશળ કલ્યાણ;
મસ્તકે રક્ષા માવની કંઠે કૃષ્ણની રક્ષા જાણ.
કંઠે કરજો કૃષ્ણ રક્ષણ, ઉરનિ આગળ નારાયણ;
કટીકેશવપુરૂષોત્તમપાય, એવી આશીશદેછે માય.જે.૧૬

માને આંસુ આવીયાં ત્યારે, થંભીને રાખ્યાં નીર;
મારી જીભે કેમ કહું વળી વનમાં વિચરો વીર.
વીર વચન કાને નવ ધરશો, તપકરતાં માયાનવ કરશો;
તપથીતમને મળશે હરી, વીરા વેગે પધારજોફરી.જે, ૧૭

કવી.

ફેર ફરીયો માતનેરે, ફરીને લાગ્યો ચર્ણ,
આજ્ઞા માગીને સંચર્યો, વ હિને શુકન.
શુકન મળી મવત્સી ગાય, સુવાસણિ બેડુ ભરી જાય,
વરકન્યા પરણિને વળ્યાં, વેદભણતાવિપ્રજ મળ્યા.જે૧૮
મળ્યા શુકન સહુ હરખના; ધ્રુવજીનીકળ્યા નગરબહાર
આગળ જતાં ધ્રુવજીને રે, મળીયા બ્રહ્મકુમાર.
બ્રહ્મકુમારભગવાનને ચહાતા,હરિગુણગાતાવેણુસુવાતા;
કરજોડી કહે છે ભુપતન, ક્ષમા કરો તમેનારદમુન્યજે.૧૯

નારદ.

નારદ કહે શીદ જાઓ છો; શુ તમારે કામ;
કોણ તમારાં માતપીતાને શું છે તમારૂં નામ.

ધ્રુવ,

મારૂં નામછે ધ્રુવ નીરધાર, મારા પીતાને બે છેનાર;
રાવણ રાણી બેઠાસોરંગ ઉત્તમને તેડયો ઉછંગ.જે. ૨૦
ઊછંગ બેસવા હુ ગયો મારી, ખાંત હ્રદયાનિ ખોલી;

દ્રષ્ટીએ મુજને દેખીને ત્યારે, અપરમા એમ બોલી.
અપરકહેઅભાગણિકેરા, જો સુખવાંછેતોવનજાઓવહેલા
ફરિ જન્મ લે મારે પેટ,તો તનેરાજ અપાવીશનેટ.જે.૨૯
નેટ નાર કેમ ભોગવુ , એને આપ્યું ધન;
સભા સઘળી દેખતાં, મને કીધા કઠણ વચન
કઠણ વચન તે કેમ વિસરે, લોઢાસમ હોય તો નાંમરે;
ખડગતણોતોમહિયેવાય,પણ એવાબોલ સહ્યાંનાવજાય.જે

નારદ.

જારે ઘેલા અત્યારથી તુ એવડો શો ધરે કાળ;
માન કુમાન શુ તાહરે તું તો, પાંચ વરસનું બાળ.
બાળકને શો ધરવો બોલ, ખાઓ પીઓ ને કરોકલોલ;
અપરમાનાં એવાં હેત. વિચારીને વાળો ચેત. જે. ૨૩

ધ્રુવ.

ચિત્ત તે કઇપેરે વાળીયે, મને બોલાવ્યો નહિ બાપ;
કશાયમાં લેખ્યો નહિ હુ તો, તે ઉકળું છુ તાપ,
તાપકુવરનવઆણીશરતી,સુખદુઃખનું કોઇશરીગતનથી;
હરિયેનીરમ્યું તેમજહોય, કર્યાં કર્મ છોડાવેનહિકોય.જે૨૪
જો કાળે વૃદ્ધિ હાણ છે, તેનો ન ધરો હરખ ને શોક;
અણચીંતવ્યું જે આવિ મળે, તેનો ધર સંતોષ.

સંતોષી કુંવર ઘેર પધારો, અપરમાના બોલ વિસારો;
જા કુંવરતારાબાપને કહુ, રાજઅપાવુ નેમાનેસકુ જે.૨૫

ધ્રુવ

સભામાં શું દેખાડીએરે, મહુકોમાં વળી નાક;
સભામાં જ્યારે રાંકમણુ, મન પુરશે અભીલાખ.
લાખ લાખેણો કરશે હરિ, ત્યારે મંદીર આવીશ ફરી;
તપકરતાજોહરિનહિમળે, તો મુજ પ્રાણતજીશહુ બળે.જે.

નારદ.

બાળ કીયે હરી નહિ મળે, સાનો મારા તાન;
જન્મ થકી એવી દેહ દ ન સ્વપ્ને નહિ દરશાન.
દર્શન તમને કેમ આપશે, વન જઈને વિમાસણ થશે;
વાઘવારૂ વનમાં બહુહશે, નેદેખી તુજ તનુ ધ્રુ જશે.જે.૨૭
જારે ચીત સંસારમા ત્યારે સાંભરશે રંગભોગ;
ભુખ તરસ જ્યારે લાગશે ત્યારે કુંવર મુકશો જોગ.

ધ્રુવ

જોગ રૂષી નહિ મુકુ સ્વામ મન ઇંદ્રિયો રાખીશ ઠામ;
મેરૂચળે પણ ચુકુ નહિ રૂષીજી તમપરતાપે સહિ. જે૨૮

નારદ.

રૂષી કહે તું નિસચેં ત્યારે જાને મધુવન માંય.
જમુનામાં નાહીને તુ તો તપ આદરજે ત્યાંય

ત્યાંજઈ કરજે અલ્પાસન જળપત્રને ફળ પ્રાશન;
વળીતું ભજજેહરીનું નામસ્વરૂપ મમરજેશ્રીઘનશ્યામ .જે.
શ્યામને શીશ મુગટછે કાને કુંડળ મકરાકાર;
કોટે કૌસ્તુભ કટિમેખળા પાયનેપુરનો ઝમકાર.
પાયપદમશંખ ચક્રને ગદાએવું સ્વરૂપ સમરજે સદા;
દાનમાં અક્ષર દહું છું જેહ દ્વાદશઅક્ષર જાણજેએહ જે.

કવી.

એ કરતાં ખટ મામમાં તુજને મળશે વૈકુંઠનાથ;
આશીર્વાદ દેઇ દાસને મસ્તકે મુકયો હાથ
હાથજોડીધ્રુવ લાગ્યો ચરણ આજ્ઞા માગી ત્રિચર્યો અરણ
એહ કથા રહિએણેઠામ ઋષિપધાર્યા રાય રે ગ્રામ.જે ૨૧
મુની આવ્યા મહારાજ, જોવા રાયતણું સુખ મન;
માન દીધાં બ્રહ્મા પુત્રને વળી આપ્યાં આસન.
આપ્યાં આસન બેઠા રૂષિ આશા ઉત્તમ તાતને વશી;
આશાંરેરૂષિમુખનાંરાજધ્રુવવિનાચિંતાઅતિઆજજે૩૨

રાજા.

આજ સભામાં રૂષિજી મારો; ઉત્તમ ખોળામાંય;
ધ્રુવજી હોય તો આ વધે બહુ ઉછગની શોભાય,
ઉછગે બેસવા ધ્રુવજી આવ્યો તેનેતો મે નવબોલાવ્યો;

સ્ત્રીનેવરાંસે વિસર્યું બાળ અપરમાએદીધી ગાળ.જે.૩૩

રૂષિએ વચન નિસર્યો, વિરો ગયો છે વંન;
વનમાં વાઘ વરૂ હશે, તેને દેખી ધરૂજશે તંન.
તન ધ્રુજશે તડકે ટાઢે, મંદીરમાં મહાલતો લાડે;
વાયુવૃષ્ટિસહેશે કુમાર,એનીકાયાછે કોમળસાર.જે. ૩૪

કોમળ પટકુળ પહેરતો, કેમ ઓઢશે મૃગચર્મ તેહ;
મસ્તક બાધતો મોળીયુ, કેમ જટા રાખશે એહ.
એહ આનંદે હરતો ફરતો, ઘોડાની અસ્વારી કરતો
કાંટામાં કેમ સુશે બાળ,એનીસજયાઅહીં છેસાર.જે.૩૫

સારા અન્ન આરોગતો, તે ફળ પાત્રો કેમ ખાશે;
પાણી પીતો પળે પળે, તે જળ વિના કેમ રહેવાશે,
તેની વતી રહેવાશે કેમ, તેહ વિના હુ દાઝુ એમ;
શુદ્ધવિનાનોથયોશરીર,વિસરતો નથી તેહજવીર. જે.૩૬

વળી વિરો અહિયાં આવતો, રમતો રમ અપાર;
ભુખ તરસ જ્યારે લાગતી; સુખડી માગતો સાર.
સારી સુખડી સુંદર મેવા, કાલુકાલુ બોલતો લેવા;
તેણે અમને કીધા તાજ, પુત્રવિનાશુ કરવુ રાજ.જે.૩૭

શુ કરીયે વળી સાહેબી, ચિત્ત ઠરતુ નથી કોઇ ઠામ
શુ કરીયે આ રાજને શુ કરીયે ધન ને ધામ.

ધન ગયું અમારૂં આજ, પુત્ર વિના સહુ સુને. આજ
પુત્રવીના હું દુર્બળ દુખીમારા પ્રાણ જશેરે રૂ.પિ જે. ૩૯

નારદ.

રૂષિ કહે તમે માં રૂવો, મને મળ્યું હતું ને આજ.
આશીરવાદ દેઇ મોકલ્યોઃ ભજવા શ્રી ગોપાળ
ગોપાળ ભજશે દિવસ થોડે કુંવર વે ઘ ... ે.
માંડો રાજ્યને છોડો દુઃખ, એવુ કહીનેવળોયારૂ ... ૪૦

કવી.

રૂષિને ચરણે લાગીને ધ્રુવ, વીચર્યો વન મોઝાર ,
મધુવન પોંચ્યો મનથી; કીધો ત્યાં જઇ ... ,
ત્યા જઇ માસ કોના ઉપવાસ ... જે ... ,
ત્રીજે માસ છઠે દીનએમ, ચોથે માસેજ ... ૪૦
નેમ ધરીને નેહથકીભજે, ઇશ્વર આશાર ... ;
પાંચમે પ્રાણુજ રૂધિયા ધ્રુવજી ઉભા રહ્યા એક ... .
ચરણ ચતુરભુજ ચીતમાંધર્યાં.
દ્વાદશ અક્ષર મનમાં ભણ્યા.
એમ કરતાં વીત્યા ખટમાસ.
રૂદીયામાં ઓળખ્યો અવીનાશ જે જે. ૪૧
અવીનાશીને ઓળખીયારે, એમ ઉભો રાજન;

પૃથ્વી લાગી ડોલવા ત્યારે ડોલ્યું ઈંદ્રાસન;
ઈંદ્ર અમર સૌ એકઠા થયા, વેગે કરીવૈકુંઠે ગયા;
જઈ કેશવને લાગ્યા પાય, મધુવનમાં કોઈ કષ્ટે કાય.જે.

દેવતા.

કાયા કષ્ટી વશ રાખવી, એ ઈંદ્રિ મન સચેત,
અચરત એતો અતી ઘણું; એમ બોલ્યા અમરધરીહેત
અમર કહે અમને બીક લાગી રખે લીયે ઈંદ્રાસન ત્યાગી

વિષ્ણુ.

વિષ્ણુકહેસાંભળસુરપતી,રાજ્યભોગએઈચ્છતોનથી.૪૩
નથી ઈચ્છતો સંપતીનેકે, નથી ઈચ્છતો સુખ નેટ,
ચરણેરાખી ચીતે મારા, ક્ષણું અળગો ન કુંજ્ઞી-.હે.
મુજ થકી અળગો નહીં એક. એણે કર્યા છે પુણ્ય દેક;
સદા સ્મરણ રાખેછેમારૂં.કહોજીએનેકેનથાસારૂં જે.૪૪.
વીસાર્યો વીસરે નહિ એન આપીશ અવીચળ અર્થ.
નામ નહીં લેને તમ તણું તમે કેમ બહો છો વ્યર્થ

કવી.

ઈંદ્રતણી આસના વાસના કરી, સુરસ્થાન મોકલ્યો ફરી
ગરૂડે ચઢી ચાલ્યા શ્રીહરી વનમાં આવ્યા વેગે કરી.૪૫
કર્યો નાદ જ્યારેશંખનો; ત્યારે ધ્યાનમાંથીધ્રુવ જાગ્યા;
નેત્રભરી નીહાળીનેરે, પ્રેમશું પાયે લાગ્યા;

પ્રેમ કરી પ્રણામ્યા નાથ, હરીએ મેલ્યો મુસ્તક હાથ.
નીર્મળવાણી હત્રીપકાશ, સ્તુતી કરેકરજોડીદાસ.જે.૪૬
ધ્રુવ.
દાસ દયાળને વીનવે તમો. સર્વ જગતના ભુપ;
અકળ તમારી ગતી છે ન્યારી, અકળ તમારૂ સ્વરૂપ.
સ્વરૂપ નામ તમારાં જેહ. ગણતાં પાર ન પામુ તેહ;
સઘળીવાતે છો તનેશ્યામ પ્રાણીમાત્ર કરેપણામ.જે.૪૭
પરણામી પરમાત્મા શ્રીહરી, સાર ગપાણી હોય;
અદભુત શક્તિ આપની તારો પાર ન જાણે કોય:
પાર ન જાણે કોય લગાર, હુ કેમ પામીશ તારો પાર:
એવુ સુણી હરખ્યાનરહર.કુંવરકાંઇએક માગ્યતુ વર.૪૮
વર કેમ માગું વીઠલા, હુ તો કરીશ તમારી સેવા;
વિષય ભોગ સસાર છે એતો, સુપનાના સુખ જેવા.
સુપના જેવી કાચિ કાયા, સસારની શી ધરવી માયા,
માયામાં ન મને મોકલો, વાહાંને ન કરો વેગળો,જે.૪૯
વિષ્ણુ
વેગળો વીરા ક્ષણુ ન કરૂં, વળી તુ વહેલો આવીશ;
જે ફળ દુર્લભ દેવને મળવું, તે ફળ તું પામીશ.
તેફળ તુજને આપું આજ, સસારમાં તારી રહેલાજ;
લોક કહે રઝળીનેસુવો, સ્વજનોમાંથી પડયો જુજવો

પઢયો સ્વજનથી જુજવો ત્યારે, સુરતીને દુઃખ થાય,
ઘેર જાને વીરા તુ તારી, વાટે જુવે છે માય;
માનેબાપતણાં દુઃખકાપો; ઇહાંથીજઇ સૌને સુખઆપો
મારી આજ્ઞા પાળજ આજ,
છત્રીસ હજાર વરસ ભોગવ રાજ. જે. ૫૧
રાજ્ય ભોગવી તું આવજે; તને મોકલીશ એક વીમાન;
તેમાં બેશી તુ આવજે; તારૂં થશે જગતમાં જાણ.
જાણે જગતમાં થાશે રાય તેણે વધશે તુજ મહીમાય

કવી.

આપીવચન વળ્યાગોપાળ, જમુનાજીમાંનાહીંબાળજે.
બાળકને મારગમાં જાતાં, ઉપજ્યો મન વીચાર;
જે દુર્લભદેવ ગણે તે, તે મને મળ્યા મોરાર.
મળ્યામોરારપણહું નહી ફાવ્યો, હરીભજીનેમાયાલાવ્યો
આમળ રૂષીજીકહેતા એમ. તમને ત્રીકમમળશેકેમ જે.
ફરી જઇશુ સંસારમાં મને હસશે દુરીજન લોક
મુજને ત્રીકમજી મળ્યા મે તો જાવા દીધા ફોક;
લોક કહેશે એની બુદ્ધિ થોડી, રત્નઆપિને લાવ્યોકોડી
પણ એકજશહુંમોટોલાવ્યો હરીનાદર્શનકરીનેઆવ્યોજે

લોકો.

હરિ દરશન કરીને આવ્યો, રાય તમારો તન;

સર્વ,

હું દુખીયાને શું હસો છો રે, તમે તે સર્વે જન;
દુખીયાને શું હસવા લાગ્યા, જનેગયા કેમ આવે પાછા
વન ગયે થયા ખટ માસ, તેકુંવરનોશો વિશ્વાસ જે. ૫૫

કવી.

ઉર ન વીશ્વાસ આવ્યો ત્યારે, આવ્યા નારદ મુન્યે,

ન. રદ.

દરશન કરીને આવ્યે રે, રાય તમારો તન.
રાય તમારો તન ઘણુ જીવો, એ કુળમાં પ્રગટયે હીરો.

કવિ,

વચન સુણી રિઝયા નરપતી
વળતી વધામણી આપી અતી. જે ૫૬
વધામણી તે આપ્યા રૂડા, રાયે એકાવળહાર;
રથે બેશીને સંચરીયાને સાથે સુત બે નાર.
નારીને શિરે સુવર્ણ ઝારી, ભેટ ભલી લિધી છે ભારી
રાય રથેથી ઊતર્યા જ્યારે, પુત્રે પરણામ્યાતેવારે. જે ૫૭

ધ્રુવ.

પ્રથમ પરણામ અંબરમાને, તે ભેટાડયા શ્રીપત્ય;

સુમતી

વળતી માતા એમ બોલ્યા તું વાણિ બોલ્યો સત્ય,
વાણી બોલ્યે ને સત્ય સહી, આપણી આશા પુરણ થઈ;

સુરતી.

વીરા હું જેતી હતી વાટ, ને મારો ટાળ્યો ઉચાટ.જે, ૫૮

કવી

ઉચાટ મનનો ટાળ્યો કુંવર, તેડયો આનંદ ભેર;
હેતના રસાસુ આવ્યાં ત્યારે, દુધની ચાલી સેર.
સેર ચાલીને કુવર લીધિ; માતાએ ઘણી આશીશ દીધિ

સુરતી.

ઘણાં વર્ષ જીવોરે તાત તમે કર્યાં છે કુળ પાવન.જે ૫૯
પાવન કીધા કુળ આપણાં, વંશે વધાર્યાં નામ;
મહીમા વધાર્યો જગતમાં તેં ભજને શ્રીરામ.

કવી

રામ ભકત નડતામાં દીઠા, ઉતમે ત્યાં છાંયડા દીઠા
બંનેમાડીનિ પોતી રળી; હેતનાં આંસુ આવ્યાંવળી.જે
વળી ગેરાવ્યા બારણા આગળ, થોડા કળના થંભ.
કુળ ઉપર અક્ષત લખીઆજ ધરૂવને અવીચળ છે જોરાજ
ઢોલદદામાંભેરીનાદ ધરૂવ પધાર્યાં નીજ પ્રસાદ જે,૬૧
આમાદ માંહી પધાર્યાં ત્યારે, હરખ્યો સઘળો સાથ;
ભાવતા ભોજન પીરસ્યાં ત્યારે કાઢી વીવાહની વાત,
વીવાહ કીધો અહુલ્યાહ સાથે પ્રેમે કરી પથરાવ્યા નાથે

ઈંદ્રનિ કુવરિનેરાજકુમાર ધરૂવજી પરણ્યા બીજીનારજે.
નારી સાથે રંગે રમે,સુખમાં કાઢે દંન;
રાજાએ વળી તેને આપ્યું, પોતાનું આસન.
આસને બેઠા ધરૂવજી જાણ, વરતાવી પોતાની આણ;
શાસ્ત્રપ્રમાણ કરીનીરધાર,વરતાવ વરણાશ્રમચાર.જે.૧૩
વર્ણાશ્રમના ધર્મ બધાને સમજાવે સુજાણ,

ધરૂવ.

આપ આપના ધર્મ પાળીયે જે લખ્યુ નીર્વાણ.
નીર્વાણ શાસ્ત્ર ભણેરે બ્રહ્મ આયુદ્ધ બાંધવાક્ષાત્રધરમ;
વૈશ્યનેકરવા ખેતીવેપાર શુદ્રનેસેવાનો અધિકાર;જે.૧૪
સેવાતો સઘળી વરણને; હરી ભજોને નીત્ય;
વરણ ધરમ આ પાળીએ સાચુ બોલીએ ને શુભ રીત;
સાચુ બોલી સંતોશ વાળીએ, મોહમાયાસત્વરટાળીયે
ન કરો કુડકપટ અન્યાય,એટલીશીખામણ દેછે રાય;૧૫

કવી,

છત્રીસહજાર વરસવહીગયાં; ત્યારે આવ્યું વિમાનપાસ
વૈમાન બેસીને સંચર્યા, ધરૂવજી ગયા આકાશ.
આકાશમાં ધરૂવ બેઠા જઇ,અવિચળપદતો પામ્યાતહીં
જે ગાયે ધરૂવનું આખ્યાન, તેનો પામે અવિચળ સ્થાન,
જે જે વૈકુંઠરાય ૧૬.

૧૧ ધ્યાન.

સમરી લેને શ્રી હરી; મુરખ તું સમરિ લેને શ્રી હરિ;
આવો દાવ નહિ આવે ફરી. મુરખ તું સમરિ લેને શ્રીહરા
મનુષ્યાદેહ દુર્લભ તને આપી કૃષ્ણએ કરૂણા કરી
ધન દાલતને માલ ખજાના; બેઠો કચેરી ભરી મુરખ૦
હજુ મુરખ તને લાજ ન આવી, ખાઇશ જુતીઓ ફરિ
તું જાણે મારી સાથે આવશે અક્કલ તારી ખરી. મુ,
કળજુગમાં કારણ કીર્તનનું, સેહેજે ગુણકા તરી,
મરવાનો ભય નથી રાખતો, ડગનથી ભરતો ડરી મુ.
ચંચળ ચપળ નેત્ર તમારા ને, શીર પર મુગટ ધરો,
દયા પ્રીતમ ભજ ગોવર્ધન. ભવસાગર જા તરી, મુ,

૧૨ (કૃષ્ણજીના દશ અવતાર).

કૃષ્ણ કનઇયાને જઇ મળોરે.
હરી હઇયાના હાર મારા વ્હાલા;
પહેલે રૂપે શ્રી હરીરે,
ધર્યો મચ્છ અવતાર. મારા વ્હાલા,
શંખાસુરને મારીયોરે.
આપ્યા બ્રહ્માને વેદ મારા વ્હાલા. કૃષ્ણ,
બીજેરે રૂપેરે શ્રી હરીરે,
ધર્યો કચ્છા અવતાર મારા વ્હાલા.

કરછે તે સાગર ડોળીઓરે,
ચૌદ રત્ન કહાડયાં બહાર મારા વ્હાલા. કૃષ્ણ,
ત્રીજે રૂપે શ્રી હરીરે,
પૃથ્વિ દાંતમાં ઘાલી લાવીયારે;
અઇતી રસાતાળ માગ વ્હાલા, કૃષ્ણ૦
ચોથેરે રૂપે શ્રી હરીરે.
ધર્યો નરશીહ અવતાર મારા વ્હાલા;
હીરણ્યકશ્યપને મારીયોરે.
પ્રલ્હાદની કીધી સ્હાય મારા વ્હાલા કૃષ્ણ.
પાંચમે રૂપે શ્રી હરીરે.
ધર્યો વામન અવતાર મારા વ્હાલા; કૃષ્ણ૦
બળી પાતાળે ચાંપીઓરે,
આપ થયા છડીદાર મારા વ્હાલા કૃષ્ણ,
છઠ્ઠેને રૂપે શ્રી હરીરે;
ધર્યો ફરશુરામ અવતાર મારા વ્હાલા,
ફરશુરામે ફરશી ફેરવીરે;
કાપ્યા શહસ્રાર્જુનના હાથ મારા વ્હાલા. કૃષ્ણ૦
સાતમે રૂપે શ્રી હરીરે,
ધરયો રામ અવતાર મારા વ્હાલા,

રામે તે રાવણ રોળીયોરે.
દેવોને કીધુ સુખ મારા વ્હાલા. કૃષ્ણ.
આઠમેને રૂપે શ્રી હરીરે,
ધરયો કૃષ્ણ અવતાર મારા વ્હાલા;
કૃષ્ણે તે કંસને મારિયોરે;
આપ્યુ ઉગ્રસેનનેરાજ મારા વ્હાલા. કૃષ્ણ.
નવમેને રૂપે શ્રી હરીરે,
ધરયો બુદ્ધ અવતાર મારા વ્હાલા.
દશમેને રૂપે શ્રી હરીરે.
ધરશે કલકી અવતાર મારા વ્હાલા. કૃષ્ણ.
કાલીંગાને મારશેરે;
કમળા કેરા કંથ મારા વ્હાલા, કૃષ્ણ.

૬૩

હું તો તને વારૂં રે, આવીને તે શું કર્યું રે
હરિ હિરો ખોયો, ને વોહોર્યો સંસાર;
હૈયું તારૂં ફુટયું રે આંખે થયો આંધળોરે,
વિસારી મેલ્યારે દિનદયાળ હું તો.
મારા સાળા મુરખરે બુદ્ધિ તારી કયાં બળીરે;
માથે તો ભમતો ન દીઠો કાળ,
અપ [illegible] ને હાંક[illegible] રે નો બસા ગામનારે;

વિચારી ન જોયુરે સાર અસાર, હું તો
મનુષ્યા જન્મરે મેળવ્યો તે ધુળમાંરે,
હસા ઉપર ઘાલી હામ;
જનુનીએ જણ્યો ત્યારે આડો શે ન આવીયોરે,
મારા માની કુખે ન દિધો ડામ, હું તો.
સગા ને કુટુંબીરે બુડાવાને સૌ મલ્યુ રે;
તરવાને ત્રીકમનામ સભાર.
ચટકો તને લાગે તો ઝટપટ ચેતજેરે,
હવેથી તુ ગાફલ ન રહીશ ગુમાર. હું તો.
ડહાપણને ડોળ્યુ રે સ્વાર્થ સાથમાંરે;
પરમાર્થના ન જાણી પેર;
રણછોડ કહે છે રે રાડના ચેતજેરે.
વહી ગયો લોભે નદીના લહેર, હું તો.

૬૪

નહીરે વિસારૂં હરિ,
અતરમાંથી નહીરે વિસારૂં હરી;
આડે મારગે જાતાં ને વળતાં;
અમુલખ વસ્તુ જડી. અંતર.
નદી જુમનાંના જળ ભરવાને જાતાં;
શીર પર મટુકી ધરી. અંતર૦

પીળાં પીતામ્બર જરકસી જામા,
કેસરી આડ કરી. ' અ તર.
મોર મુગટ ને કાને કુંડળ;
મુખપર મોરલી ધરી. અ તર.
રાણી રૂક્ષ્મણીના મહેલ તજીને;
કુબજાને રાણી કરી. અ તર.
બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણુ;
ચરણે વીઠલને પરી. અ તર.

૬૫

હરિગુણ ગાવોરે ગાવો, કે અવસર નહિ આવે આવો.
મનુષ્યા દેહીનો મેળાવો, હરીગુણ ગાવોરે ગાવો. ટેક.
કે લક્ષચોરાશીમાં ફરશો ફરી ફરી અવતરશો મરશો;
ધોખો જનમ જનમ ધરશો, હરિગુણ ગાવોરે ગાવો.
સૌ મળી કહે મારૂ મારૂ, તેમાં કાંઇ નથી તારૂં;
મૃગજળ માયાનું લારૂ, હરિ ગુણ ગાવોરે ગાવો.
અન્તે સૌ અળગું રહેશે, વાલપણે વળગ્યું રહેશે.
સુખ દુઃખ કોણ કોને કહેશે, હરિગુણ ગાવોરે ગાવો.
સચામાં સાચુ કરવુ ધ્યાન હરિનું નિત્ય ધરવુ;
રણછોડ આ ટાણે તરવુ, હરીગુણ ગાવોરે ગાવો.

૬૬

જે દુઃખ થાય તે થાજોરે રૂડા રામને ભજતાં. (૩)
પંડ પડે તો પડવા દેજો, જીવ જાય તો જાજો રે. રૂડા.
ઉંધો બાંધીનેતળે અગ્નિ પ્રજાળે,માર મુશળ કેરા ખાજોરે
લોક નિંદે તેને નિંદવા દેજો, રાય દંડે દંડાજોરે. રૂડા,
સાત પાંચ મળી રાંક રણછોડ, ગુણ ગોવિંદના ગાજોરે.

૬૭

સતગુરૂ સ્હાય કરો એક વારરે,
મારો છે મુરખનો અવતારરે,
પથ્થર કરતાં કઠણ હૈયુ છે મારૂં રે,
તેમા હરિનામ ન ભેદે તમારૂ રે;
મારા તો મનની વાતો છે વાંકીરે.
સતગુરૂએ પથ્થર નાંખ્યા ટાંકીરે.
ટાંકીને મારગ મુકતા કીધારે,
સતગુરૂએ મંત્ર અનોપમ દીધારે.
આત્મ જ્ઞાન વિના ઘર સુનુ રે.
સગપણ શોધીને કહાડજો જુનુ રે.
જીવ તું તો જાગીને જોને વિચારીરે.
મુવા પછી મુક્તિ કયાં થકી માગીરે.

એવી છે દાસ હરિની વાણિરે.
તેને તમે રાખજો રૂદીયામાં જાણીરે.

૬૮

જેણેરે ગોવીંદ રામા તમને વીસારયા,
તમને વિસારયા તે નર ભવોભવ હાર્યા. જેણેરે.
તમને વિસારી કવણ સુખ કીધું,
અમરત ઢોળી ઝેર હળાહળ પીધુ. જેણેરે.
તમને વીસારી અવર મન મોહ્યું,
કોડીને બદલે કંચન ખોયુ. જેણેરે.
તમને વિસારી અવર રંગ રાચ્યા,
વઝા ન રહી તેની જનુની માતા. જેણેરે.
તમને વિસારી નીંદ્રા ભરી સુનો,
ભણેરે નરસૈયો તે નર ભવોભવ વગુનો. જેણેરે.

૬૯

નારાયણનુ નામજ લેતાં, વારે તેને તજીએરે.
મનસા વાચા કર્મણા કરીને લક્ષમીવરને ભજીએરે. ના.
કુળને તજીએ કુટુમ્બને તજીયે, તજીએ માને બાપરે,
ભગની સુતદારાને તજીયે,જેમ તજે કાંચળી સાપરે.ના.
પ્રથમ પીતા પ્રહલાદે તજીયો, ન તજ્યુ હરીનુ નામરે;
ભરત શત્રુઘને તજીજનેતા નવ તજીઆ શ્રી રામરે. ના.

ઋષી પત્ની શ્રીહરીને કાજે તજેલા ભરથારરે,
તેમાટે કાંઇ કુડુ ન પડીયું પામ્યા પદારથ ચારરે. ના.
વ્રજવનીતા વીઠલને કાજે, સર્વે તજીને વન આવ્યારે;
ભણે નરસૈ વંદ્રાવનમાં, મોહન સાથે માલ્યારે, ના.

૭૦

તારી ભક્તિ બોડાણાને ભાવિરે, રણછોડ રંગીલા.
જમણા હાથમાં તુળશી વાવીરે. રણછોડ રંગીલા,
છઠે માસે ઠેઠ ચડાવીરે, રણછોડ રંગીલા;
મહા મજરા કીધો મધરાનેરે રણછોડ રંગીલા.
આપ આવ્યા બોડાણાની સાથેર રણછોડ રંગીલા.
દેશ ગુજરાતમાં આવીને રહ્યારે રણછોડ રંગીલા,
વાલો ઉમરેઠ આવીને રહ્યારે રણછોડ રંગીલા,
ત્યાં તો પગલાં પુજાય છે તારાંરે રણછોડ રંગીલા,
સઉને દર્શન થાય છે સાગરે રણછોડ રંગીલા,
ત્યાં તો પ્રગટ પારખુ કીધુરે રણછોડ રંગીલા,
આખા લીંમડામાં એક ડાળ મીઠુરે રણછોડ રંગીલા,
કાબાને થઇછે જાણરે, રણછોડ રંગીલા.
કાબા દોડેને ભગત થાય આભારે, રણછોડ રંગીલા.
આશારામને આશરો તારોરે રણછોડ રંગીલા.
વાલા તરીને પાર ઉતારોરે, રણછોડ રંગીલા.

૭૧ પરજ

પ્રભુ વિના બીજું કુણ તારી બેલ્ય છેરે,
હરિ ભજે તો સુખડાની રેલ્ય છેરે.
સગાં સબંધી મતલબ કેરાં સ્વારથીરે.
નાડી તુટે ત્યારે કોઇ કોઇનુ નથીરે.
ગાડી રથડા વળી ને હાથી ઘોડલારે.
મેલ્રીને મરવુ રહેવુ તે દહાડા થોડલારે;
મોટા રંગનાં ભરેલાં રૂડાં માળીઆંરે;
એક દીન રેવુ છે મશાણમાં અગાળીયાંરે.
ભણ્યા ગણ્યા મરિ ગયા ભોગીયારે,
રામના શરણ વિના ભવોભવ રોગીઆરે
ડાહ્યા ડાહ્યા વખણાતા જે નરાં દેશમારે
પ્રભુને ભજ્યા વિના પેડા થતર વેશમાંરે;
કાયા કોમળા આ નો અગન કેરા રાજનીરે
રૂદે શીખામણ ધરને રૂષીરાજનીરે.

૭૨

ભક્તિ શીશાતણું સાટુરે આગળ વસમી છે વાટુ ટેક.
એક દીવસ નો આવી બની રાજા મોરૂં વજને માથે;
કાશીએ જઇને કરવત મુકાવ્યુ, હરીજનને હાથેરે ભ.
સત્યને કાજે વગે વેચાણાં રોહીદાસ ને રાણી;

રૂખીને વાસને રાજા વેચાણો ભરવાને પાણીરે.   ભ.
પેરો પટોળાં પ્રેમનારે તમે, શુરવીર થઇ ચાલો;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂ પ્રતાપે અમરાપર માલોરે ભં.

૭૩ શ્રી રાસહુંડી.

મારિ હુંડી સ્વીકારો મહારાજરે શામળા ગીરધારી.
પ્રભુ એક તમારો આધારરે શામળા ગીરધારી.   ૧

સાખી.

પ્રહલાદની પત રાખવા ધર્યું નરસીંહ રૂપ;
થંભ થકી વહાલો પ્રગટીયોરે;
માર્યો હીરણાકશ્યપ ભુપરે,   શા. ૨
નિભાડામાથી બળતાં ઉગાર્યાં, મીંનીડી કેરાં બાળ.
ટીટાડીમાંવહાલે ઇડાંઉગાર્યાં હરીહેતેથયારખવાળરે શા.
વાણીઆને વીમાસણ કરી ને કર્યો માટીનો આર;
ખાંડણીયામાં મોભી ખાંડીયો,
તમારી મરજી પ્રમાણે મહારાજરે;   શા. ૪
રાણાજીએ રાડ વધારી, મીરાં કારણ મહારાજ;
ઝેર ગોળીને મોકલ્યાં તમે ઝેરના જાણનહારરે, શા. ૫
સગેવ દેરે કારણે ચક્કર ધરીયો હાથ,
સુધન્વાને કારણે તમે,તેલમાં થયા તત્કાળરે. શા. ૬

શાબિરાજની માટી છાબે તોળાણી, ખાલી કર્યાં શરીર
ધર્મ કેરે કારણે તમે; કોણવા કારણ મહારાજરે. શા. ૭
સાડાત્રણસો ખોરડા નાગરનાં જુનાગઢ*મોઝાર,
તેમાં નથી મારે નોતરૂ મને,નાતે દીધો તીરસ્કારરે;શા૦

શું પાડ તારા સેવકની, જમવા નથી જાર
બેટી બેટા નો વળાવિયાં હવે,
વળાવી છે ઘરની નારરે, શા. ૯

અરથ તો ગોપીચંદનું તુલસી હેમનો હાર;
સાચુ ઘરેણુ મારે શામળો મારે.
દોલત છે ઝાંઝને પખાજરે, શા. ૧૦

હુ નથી મોટો લાખુપતી, હું નથી શેઠ શાહુકાર;
હુનરસીંહમહેતાની વીનતી હુ તો,નાગરમાંહીક ગાલરે શા૯
શેઠ તો દ્વારકાપુરી; શામળશા જેનુ નામ;
હુ ડીસેજો હાથમાં મોહન કરજો પછી બીજું કામરે શા૦
તીરથ વાસી ગામમાં ફરે, પુછે નામ ને ઠામ,
ગલીએ ગલીએ ફરી વળ્યા અહિ,
નથી શામળશાહનુ નામરે. શા, ૧૩
ધુતારો ધુત વિદ્યા કરી, અમને કહેતું બધું ગામ;
ઠગારે કરી ઠેકડી અમારે પુર્વ જન્મનાં પાપરે. શાં ૧૫

તીર્થ વાશી ગામમાં ફરી નીકળ્યા ઝાંપા બહાર;
ત્યારે રૂપલીધુવાલેવણીકનું વાલો ત્યાંરેથયાતત્કાળરે શા૦
કાને કુંડળ જળહળે. એના તેજનો નહિ પાર;
બાંહે બાજુબંધ બેરખા. હરીને હઇયે હેમનો હારરે,શા૦
હુંડી લાવો હજુરમાં શામળશા મારૂં નામ,
હમેશા લખજો. હુંડીયું કહેજો વાણોતર સરખુ કામરે૧૭
હુંડી હાથોહાથ આપી વાલે પુગી હઈઆની હામ;
નરસીંહમેતાનો સ્વામીશામળોવાલેનવખંડ રાખ્યુ નામ

મારી હુંડી સ્વીકારો મહારાજરે, શામળા ગીરધારી
માથે ધણી ધાર્યો કીરતારરે શામળા ગીરધારિ;
મને કોઈની નથી પરવાર. શામળા ગીરધારી,
શામળીઆ જેવો સરદારરે શામળા ગીરધારી.

પ્રાતઃ પ્રભુ પ્રાર્થના—રાગ વેરાવળ ૭૪.

પઢોરે પોપટ રાજા રામના સતી સીતા પઢાવે.
પાસે બંધાવી પાંજરૂ હિરા રતને જડાવે પઢોરે પોપટ૦
પોપટ તારે કારણે લીલા વાંસ વઢાવુ.
તેનું ઘડાવુ પોપટ પાંજરૂં હીરા રતને જડાવુ પઢોરે.

પોપટ તારે કારણે, શી શી રસોઇ રધાવુ,
સાકરનાં કરી ચુરમાં ઉપરથી પીરસાવુ. પઢોરે. ૩
પાંખ પીળીને પગ પાંડુરા કોટે કાંઠલો કાળો
નરસૈના સ્વામીને ભજે, રાગતાણી રૂપાળો. પઢોરે. ૪

૭૫ રાગ વેરાવળ.

કોણ એ સમાના કામની, દત્ત ફરીએલ રામા;
દ્રૌપદીની લજ્જા રાખવા, હરી ઉભા છે સામા. કોણ.૧
વાલોજી ગયાતારે વાડીયે, સર્વે સુદરી સાથે;
શેલડીનો સાઠો છોલતાં, છરી બેઠીછે હાથે. કોણ. ૨
માનાતી મદિર પધારિયા, ચીંથરડારે લેવા,
દ્રાપદીએ ચીર વધેરીયા, હરીને પાટા દેવા કોણ, ૩
ત્રીકમે તેના તાંતણા, લખી રાખ્યા છે લેખે;
નવસેનવાણુ ચીર પુરીયાં, સઘળી સભારે દેખે કોણ.૪
ગરૂડે ચઢીને ગોવીંદ આવિયા, આવ્યા અંતરજામી;
ભક્ત ઉદ્ધારણ ભુદરે, મેતા નરસઇનો સ્વામી કોણ.૫

૭૬ વેરાવળ.

આવો અમારે દેશડે મોઢા મોહન માવા,
દહી દુધને ઘ્રત ઘણું ખીરમાં ખાડ ખાવા. આવો. ૧
રસોઇ કરી ભાત ભાતની, કાન તમારે કાજે;

પ્રીતમ પ્રીતે પધારીએ, કૃપા કરીને આજે   આવો. ૨
ગંગાજળમેં તો ગરમ કર્યું, નાથ તમારે નાવા;
આપું પીતાંબર પહેરવા, ચાલો પ્રસાદ ખાવા આવો. ૩
અરજ સુણી અલબેલડો, પ્રેમે આવ્યા છે ધાઈ;
ગોપીઓ દેખી ઘેલી થઈ, અતી મન હરખાઈ આવો.૪
ભાવથી ભોજન જમાડી, બીડી પાનની દીધી;
ઘણા દીવસની ગોઠડી, કાન આગળ કીધી. આવો. ૫
પ્રેમની સાંકળે બાંધીયા, હવે નહી દેઉં જાવા;
નરસિંહના સ્વામીશામળા,ચાલો ગોકુળ ગાવા આવો.૬

૭૭

નારાયણ નામ લેને તું પ્રાણિરે,
બદ્રીનાથ પ્રગટયા જુગ જાણી.   ટેક
ગર્ભવાસે રક્ષા કીધી તારીરે,
લીધો જઠરા અગ્નિથી ઉગારીરે;
તેને કેમ મેલ્યો છે વિસારી   નારાયણ.
નર દેહ દીધો તુને નાથેરે,
ધન હોય તો વાવર હાથેરે;
પડયુ રહેશે કોડી નાવે સાથે.   નારાયણ.
ઘણુ સનજે કહે મારૂં મારૂં રે,

ધન કાજે ફરે મન તારૂં રે
તારે હાથે નથી ધન તારૂં. નારાયણ.
મિથ્યા સુખમાં તે શું લપટાણોરે,
લોક લાજે ગળે દીધો પાણોરે;
જાય છે તૃષ્ણાના પુરમાં તણાણો. નારાયણ.
કાયા માયા એ રીતે કાચીરે,
તેમાં રંગમાં શું રહ્યો રાચીરે;
બ્રહ્માનંદ કહે વાત સાચી. નારાયણ.

૭૮

વૈકુંઠ મારૂં ઢુકડું, હરિજનને મન હજુર;
હરીજનથી દુર વસે છે, પ્રેમી જનને ઉર. વૈકુંઠ.
કામ ક્રોધ લોભજ કહીએ તેનાં ઉખેડાને મુળ;
મોહ માયા મમતા કહીએ તેનું કાઢો શુળ વૈકુંઠ.
પાત્ર દેખી પોષીએ ભુખ્યાને આપીએ અન્ન,
કુડી સાખો નવ પુરિએ, પરહરીએ પરધન. વૈકુંઠ
ચિત ચોરિ ના રાખીએ મારીને રાખીએ મન;
ભણે નરસૈંયે. વિષ્ણુ હીએ, હરિનેવહાલાહરિજન વૈકુંઠ.

પદ ૭૯

ઓ રાણાજી જીનો સંગાથી હરિગુણ મારે ગાઈ નથીરે
મારે પ્રભુ ભજવાનીહામ મારે હરિભજવાનીહામરે. ઓ.

ઓ રાણાજી એકરે ગાયોનાં દો દો વાછડારે,
તેમના જુદા જુદા લેખ (૨) એકરે શાવધેર પોઠીયોરે.
બીજો ઘાંચીડાને ઘેર હો રાણાજી જીવનો સંગાથી૦
ઓ રાણાજી એકરે માટીનાં દો દો માટલાંરે,
હારેતેમના જુદાજુદાલેખ(૨) એકરે [illegible]
બીજુ કલાલને ઘેરરે હો રાણાજી જીવનો સંગાથી.
ઓ રાણાજી એક વેલાનાં દો દો તુમડંરે.
હારેતેમનાજુદાજુદાલેખ(૨)એકરેતુમડુસાધુ સગમ.રેજી
બીજુ રાવળીયાને ઘેરરે હો રાણાજી જીવનો સંગાથી,
ઓ રાણાજી એકરે માતાના દો દો બેટડારેજી.
તેમના જુદાજુદાલેખ(૨) એકરે લખચોરાશી ધુણીએરે
બીજો તે લખચોરાશી માંહ્યરે હો રાણાજીજીવનોસંગાથી
ઓ રાણાજી એકરે વાંસની દો દો વાંસળીરેજી,
તેનો જુદાજુદાલેખ(૨)એકરેવાંસળિજસોહામાતનીરે
બીજી વાદીડાને ઘેરરે હો રાણાજી જીવનો સંગાથી.
ઓ રાણાજી રોહિદાસની ચેલી મીરાં બોલીયારેજી;
હાંરેકેમારે:રેવોસાધુસગ(૨) શામળીયાસાધુનાસગમાંરે.
જેથી ચડે ચોગણો રંગરે હો રાણાજી જીવનો સંગાથી
હરિ વિના કોઇ નથીરે.

પદ ૮૦

કક્કો.

છપાયા છંદ.

કક્કા કર સદગુરૂનો સંગ, રૂદે કમળમાં લાગે રંગ;
અંતરમાં અજવાળુ થાય, માયા મનથી દુર પળાય;
લિંગ વાસના હોયે ભંગ, કક્કા કર સદગુરૂનો સંગ. ૧
ખખ્ખા ખરેખરી છે વાત, જે શ્રી મુખે કહી સાક્ષાત;
જ્ઞાની મુનિ જોગી જતી, ગુરૂ કિરપાવિણ સિદ્ધિ નથી;
જન્મમરણની મટશે ઘાત,ખખ્ખા ખરેખરી છે વાત. ૨
ગગ્ગા ગુરૂની સેવા કરો, પરનિંદા પરધન પરહરો;
પ્રપંચ તે પડવાનો ઠામ, રાચે રાચે સીતારામ.
એ શીખામણ ચીત્તમાં ધરો,ગગ્ગા ગુરૂની સેવા કરો. ૩
ઘઘ્ઘા ઘણું કહે શું થાય, ભવ તરવાનો એ ઉપાય;
સમજીને સંશય ટાળવા, બાહાર ભીતર હરી ભાળવા;
જોતાં જીવ દશાતો જાય, ઘઘ્ઘા ઘણું કહે શું થાય. ૪
નન્ના નિર્મળ તેની દશા, જેને હરિ રૂદીયામાં વસ્યા;
પોતાના અવગુણને હણે, પરના તો રૂદિયે નવ ગણે.
કોના દોષ ન દેખે કશા, નન્ના નિર્મળ તેની દશા. ૫
ચચ્ચા ચિતમાં ચેતી લે,માથે મરણતણો છે ભે;

કાયા ઉપર તાકે કાળ, મોહ પારધીએ માંડી જાળ;
તેમાં હરી રાખે તો રહે, ચચ્ચા ચિત્તમાં ચેતી લે. ૬
છચ્છા લે માયા ગુણમયી, બળવંતી પણ દીસે નહિ;
દાનવ માનવ ને દેવતા, આધીન થઇ સૌએ સેવતા;
હરિજન આગે હારી રહિ, છચ્છા છે માયા ગુણમયી. ૭
જજ્જા વિરલા જાણે ભેદ, માયા પ્રપંચ વિધિ નિષેધ;
તે માયાનું તજવું માન, માયાપતી ભજવા ભગવાન;
અંતરમાં ઉપજે નિર્વેદ, જજ્જા વિરલા જાણે ભેદ. ૮
ઝઝા ઝાંખી જોને જેહ, વણ વાદળ જ્યાં વરસે મેહ;
વિના સરોવર અંબુજસાર, વિના ભમર ઉડે ગુંજાર,
વિના અર્ક અજવાળુ જેહ, ઝઝા ઝાંખી જોને તેહ. ૯
નન્ના નામ નાવ છે સાર, જે બેસે તે ઉતરે પાર;
કાળ કર્મ નહી લાગે લેશ, છે આનંદી હરીનો દેશ;
તે પદને પામે નિરધાર, નન્ના નામ નાવ છે સાર. ૧૦
ટટ્ટા ટેક જન્મનો ટળે, અંતરજામી ઘટમાં મળે;
નાના મોટા હરિના ઘાટ, કાંઈ સૂક્ષ્મ ને કાંઇ વૈરાટ;
હરીને ભજતાં હું પદ ગળે, ટટ્ટા ટેક જન્મનો ટળે. ૧૧
ઠઠ્ઠા ઠેકાણું છે ઠીક, જ્યાં ઞ્જો બીજાની બીક;
નિર્ભય નારાયણનો વાસ, પ્રેમ ધરીને રાખે પાસ;
સમજુ માની લેને શીખ, ઠઠ્ઠા ઠેકાણું છે ઠીક. ૧૨

ડહા ડહાપણ મુકી દે સત્ગુરૂને શરણે જઈ રહે;
વચન તણો રાખી વિશ્વાસ કુકલ્પનાનો કરજે નાશ;
ઉપાધીથી અળગો રહે, ડહા ડહાપણ મુકી દે. ૧૩
ઢહા ઢોલ વગાડી કહ્યું, રૂડા પુરૂષને રૂહિયે રહ્યું;
સમજ્યા તેણે લીધો સાર ગાફલ નર તો ખાશે માર;
જોતામાં જોબન તો ગયું ઢહા ઢોલ વગાડી કહ્યું ૧૪
રેણા રણ ચોરાશી તણું; તેનું વ્યાજ વધે છે ઘણું,
હાર્યા ઘરમાં ડુબી ગયો; દેવાળું કાઢીને રહ્યો,
જમકિંકર કરશે તાપણું; રેણા રણ ચોરાશી તણું.
તત્તા તારૂં આપ તપાસ ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં તું જાસ,
ખેપ કરીને ખોળી કાડ; હરિફ હોય તો લાગે હાડ;
મુરખના મનમાં નહી ત્રાસ; તત્તા તારૂં આપ તપાસ
થથ્થા સ્થિર તો રહેવું નથી; કોણ રંક કોણ પૃથ્વીપતિ;
આજકાલમાં જાવું સહી; કોટી ઉપાયે રહેવું નહી.
ભાવંવરી ભજ કમળાપતી; થથ્થા સ્થિર તો રહેવું નથી.
દદા દેહ દેવળમાં દેવ સેવક થઈને કરને સેવ,
પ્રેમ પુષ્પને ચંદન હાર જ્ઞાન દીપક ઘટમાં અજવાળ;
અંતરનો ટાળે અહમેવ દદા દેહ દેવળમાં દેવ. ૧૮
ધધા ધાજે ધારણ ધીર, વાચ કાચ્છ વશ રાખે વીર;
શબ્દ તણી ગ્રહજે સમશેર શત્રુ દળમાં પાડે ભેગ,

સદગુરૂ બખ્તર પહેરઃ શરીર, ધધ્ધા ધારણ ધરજે ધિર. ૧૯
નન્ના નિશાન ગુરૂનું હોય, ધીરવીર પગ રોપી રેય;
કાયર નરનુ નહિ ત્યાં કામ, શુરવીરનો સાચો સંગ્રામ;
જીત્યા નિરગુણ જગમાં જોય, નન્ના નિશાનગુરૂનું હોય.
પપ્પા પુરા કીજે પ્રીત, મેરૂ ચળે પણ ન ચળે ચિત્ત;
ધ્રુવની પેરે અવીચળ રહે સ્તુતિ નીંદાને સુખદુઃખસહે
નારાયણને નીરખે નીત પપ્પા પુરાની જે પ્રીત. ૨૧
ફફા ફોગટ તે કોણ ફરે, સચેત થઇ હરી સ્મરણ કરે,
જન્મમરણમાં આવે નહી, જેનુ મન વશીયું હરીમહી;
જઠરાવાસ ન નિશ્ચે કરે ફફા ફોગટ તે કોણ ફરે. ૨૨
ભભ્ભા ભજનથકી ભય ટળે નીશ્ચય કાળકરાળ ન ગળે
ભેખ ધરે જો સીદ્ધી થાય, ભાંડ ભવૈયા વૈકુંઠ જાય;
જેવો ભાવતેવા હરી મળે, ભભ્ભા ભજનથકી ભય ટળે
મમ્મા માયા મનની જાણ, મારૂં તારૂ ખેંચાતાણ;
સઘળે સરખો આત્મારામ, સાંધ્યા વાંધ્યા મનનુ કામ;
માટેમન હરિચરણે આણ મમ્માભાયામનની જાણ. ૨૪
જજ્જા જીવપણું જેહને, સંશય સોક સદા તેહને;
આત્મબુદ્ધિ ન ઉપજે કદા, આશા તૃષ્ણાને આપદા;
દેહ દરશી દેખે દેહને, જજ્જા જીવપણું જેહને. ૨૫
રારા રામ ભજનમાં રહે, બીજું બકવું મુકી દે;

બળતો શીહ વદે છે વાદ, નીર વલોવે ન આવે સ્વાદ;
હરીનું હારદ હેતે ગ્રહે. રરા રામ ભજનમાં રહે.   ૨૬
લલ્લા લે તું આત્મ લાવ, ફરી ફરી નત્ર આવે દાવ,
જીતી બાજી હારીશ નહિ, સમજુને શીખામણુ કહી;
હવે ન ચુકીશ આવ્યો દાવ, લલ્લા લેતું આત્મ લાવ.૨૭
વવ્વા વેદ વચન નિરધાર, જે પીછે તે પામે પાર;
ઊંચ નીચનો અંતર નથી, સમજ્યા તે પામ્યા સહમતી
સંશય શોક તજે અહંકાર,વવ્વા વેદવચન નીરધાર૨૮
શશ્શા સાધન સર્વે થયું, જેનું ચીત હરિ ચરણે રહ્યું;
હરતાં ફરતાં હરિનું ધ્યાન, તપ તીરથ નેને બહુ દાન;
કોટી વિઘન ભય દુષ્કૃતગયું, શશ્શા સાધન સર્વે થયું૨૯
ખખ્ખા ખાડનાં બીબાં ભરે. કોયલ કાગડા કુંજર કરે;
મીનમગર બહુ જળચર જાત, જેવું બીબું તેવી ભાત.
બીસરી જોતાં નો મન ઠરે, ખખ્ખા ખાંડનાં બીબાં ભરે.
સસ્સા સઘળે સુંદર શ્યામ, હરીવીના નહી ઠાલો ઠામ;
અનેક રૂપે એનાં નામ, આદે અંતે એકજ રામ;
જે સમજે તો પુરણ કામ સસ્સા સઘળે સુંદરશ્યામ.૩૧
હહા હરી ભાળ ભરપુર દોષ કર્મ તો રહેશે દુર;
રવા ને રજની નહી કો કાળ તેમ આત્મા પુરણ ભાળ;
નિર્મળ નયણુ નિરખોનુર હહા હરિ ભાળો ભરપુર.

સઉ અક્ષર સંપુર્ણ થયા હરિ ગુરૂ સંતે કીધિ દયા;
અક્ષર અક્ષર આત્મ બોધ, એ સમજે તો ટળે વીરોધ;
સંવત અઢારબત્રીસીસાલ ચૈતરસુદ સાતમ સોમવાર૩૩
સંઘેસર સાધુનું ધામ ઠાકોર કુંજબીહારી નામ;
પ્રીતમ પ્રેમે અક્ષર કહ્યા, હરી ગુરૂ સંતે કીધી દયા. ૩૪

પદ ૮૧

ઉપદેશ.

દેહ મનુષ્ય ધરી, હરી ના જાણ્યા તેણે સરવસ ખોયું;
મારા વાલાજી,મહામણી મુકીને પથ્થર ચીત પ્રોયુ ટેક
તેં અમરત ઢોળી વિષ પીધુ, તે હાથે કામ કુડુ કીધું,
તેં મિથ્યા માતને દુઃખ દીધું. દેહ૦
તનેજાળવીઓજઠરામાંહીતારૂંરક્ષણ કર્યુંપ્રભુએ ત્યાંહી;
તે ભાન તને સ્વપ્ને નહિ. દેહ૦
તેં જગતપતિને નવજોયો, કલ્પવ્રક્ષ તજી બાવળ બોયો
તેં ઉત્તમ જન્મ એળે ખોયો. દેહ૦
એનીદેહ અશુદ્ધ અશુદ્ધ વાણી, જેણે પ્રીત પ્રભુશુ નવ
આણી; એ અધમ જાત પામર પ્રાણી. દેહ૦
એને કૃતઘ્નીસરખા કહીએ તેની સંગેતે સરખા થઇએ;
કહે પ્રીતમ એથી અળગા રહિએ. દેહ૦

પદ ૮૨

હરીભજન કરો, ભય ભાગે જમ-દુતનો ભક્તિ ભાવે,
અંતકાળસમે હરીનું બાનું હોય ત્યાં જમ શીદ આવે ટેક
જેને તીલક છાપ તુલસી માળા.
જેને મુખડે ગોવિંદ ગોપાળા;
તેને શું રે કરે જમડા કાળા. હરી૦ ૧
એવો ભજન તણો પ્રતાપજ છે.
તેને લખ ચોરાશી માફજ છે.
એવિ સન પુરૂષની સાખજ છે. હરી૦ ૨
એવું નિર્ભય નારાયણનું બાનું,
તેનું ખોળે ન રવીનંદન પાનું.
કદી પાપ ન કરવું કાંઇ છાનુ હરી૦ ૩
પ્રાણી મારૂં મારૂં ન મીથ્યા કરવું,
એક ધ્યાન હરિનું નીત્ય ધરવું;
કહે પ્રીતમ ભવસાગર તરવુ. હરી૦ ૪

પદ ૮૩

રાજીયો.

જાગો જાગો જીવ લાડકારે, તમને કઉં છું શીખ.

કહ્યા પ્રમાણે જો ચાલજો, ત્યારે તમને છે ઠીક;
રામ રટોને કોઇ રંગમાં. ટેક.
લક્ષ ચોરાશી વાટમાંરે, ધર્યા બહુ અવતાર;
મનખો મળ્યો ઘણી મહેનતે, નથી વારંવાર. રામ૦૧
કોઇ આગળ કોઇ પાછળરે, જાવુ જાવું જરૂર;
રહ્યું નથી ને રહેશે નહી,રાય રાણા ને સુર, રામ૦૨
નિવૃતી કહે છે નાથનેરે, નહીં માનો મારી વાત;
પડશો પ્રવૃતિના પાસમાં, પછે પછાડશો હાથ. રામ૦૩
ન હોય કુટુંબ એ તાહરૂંરે, રટો રામ મુકી લાજ;
રણ સબંધે આવી મળ્યુ ,લેણા દોણાને કાજ. રામ૦૪
ન હોય તરૂણી એ તાહરીરે, દાખે સ્વપ્નનું સુખ;
વિકાર તે થકી વાધશે, પછી દાવાનળ દુખ. રામ૦૫
પુત્રને પેટ પીતા આવતોરે, પીતાને પેટ પુત્ર;
અદભુત ખેલ રામનો, એમ ચાલ્યુ વરસુત રામ૦૬
પાળી પોષીને મોટા કરેરે, જીવને આણીને શોષ;
તે પુત્ર મુખ મેલે દેવતા,જુઓ ગુણના ભાઇ દોષ.રામ૦
છળ પડે છે એક એકથીરે, એવો માયાનો ઘોળ;
અન્યોઅન્ય વળગી રહ્યું. માટે જાય ધરબોળ રામ૦૮
કાયા પરપોટો નીરનોરે ફુલ્યો ફુટીને જાય;
ગુરૂ ચરણ પ્રતાપથી, નરભેરામ જશ ગાય. રામ૦૯

પદ ૮૪

રાગ ચ્યો.

જુઓને નીર ઝાકળ તણું રે, દેખે છે સહુ લોક;
પળ પછી કાંઈ ના મળે. એમ જોબન છે ફોક;
રામ રટોને કોઈ રંગમાં. ટેક
નિવૃતિ રાણી એમ બોલીયાંરે, મને નાથ ની છે ભાળ;
કહ્યું કરો તમે કંથજી, ફરી નહી આવે તાલ. રામ૦ ૧
નાટક વીષ્ણુએ રચ્યુ જ્યારનું રે ચીતર્યાં ચૌદ માળ;
અથડાયો છે જીવ ત્યારનો, વેઠયા કોટીક કાળ રા. ૨
સતીતણું કહ્યું સાંભળીરે; લાગ્યો રામનો રંગ;
દશકો નિવૃતીનો વળી ગયો, પછી પ્રવૃતિનો સંગ. રા. ૩
સંતાન થયાં નિવૃતિનાંરે, પ્રાણ પુરૂષનો સંગ;
ધર્મ સંતોષ વડા દીકરા જેવો અદભુત રંગ. રા. ૪
શાંતી સંતોષની નાર છે રે, દયા ધર્મને શરણ;
વિવેક વૈરાગ્ય વીચારજી; પુછે વાળના છે ત્રણ. રા. ૫
જ્ઞાન વહુ છે વૈરાગનાંરે, ક્ષમા વિવેકની નાર;
આક્કલ વહુ છે વીચારનાં, એક સુરતી કુમાર. રા. ૬
એ તો પરવાર નિવૃતિનોરે, સંકેતમાં કહેવાય;
ગુરૂ ચરણ પ્રતાપથી નરભેરામ જશ ગાય. રા. ૭

પદ ૮૫

રાજીયો.

પ્રવૃતી રાણી પછી બોલીયારે, ન્હોય તમારા ઢંગ;
હસારત થશે તમ તણી, નવ કરો એનો સંગ.
રામ રટોને કોઇ રંગમાં. ટેક
નવ કહ્યું કરો શોકયનુંરે, તમને હઉં છું શીખ;
જોગી કર્યાની આશા એહને, કંઇને મગાવી ભીખ. રા૦ ૧
અકબરશાહને એ મળીરે, કરી મુકયો ફકીર;
ટુકડા માગતો તેને કર્યો, ઉતાર્યું માપ નીર. રા૦ ૨
વાણી મધુરી મુખ ઓચરીરે, દાખ્યું સ્વરૂપનું સુખ;
રળતાં ખપતાં દીન વહી ગયા, પછી વળી ગયું મુખ. ૩
શ્વેત કેશો ત્વચા લટબડીરે, આવ્યાં તેતરે બે તાળ;
હ તપુરી તો ઉજડ થઇ, આવ્યો ઢુંકડો કાળ. રા૦ ૪
લોભ પ્રવૃત્તિનો દીકરોરે, જેની લાલચ નાર;
ક્રોધની અરિષા કામની, તૃષ્ણા એક કુમાર. રા૦ ૫
જમને મારે ઝાડો થાય છે રે, આવ્યાં આગળ કર્મ;
કોહો ચોખાળો બીજો કહે, કોઇ જાણે નહી મર્મ રા૦ ૬
જમને મારે આંસુડાં પડેરે, દેખી વહાલાને રોય;
જડવા ગીછે માંહે જમની, તેતો જાણે નહી કોય રા. ૭

સાથ પ્રજાતીનો શાહુ ગયોરે, આવી નીત્રતી નારૂ
ગુરૂના ચર્ણ પ્રતાપથી, રટો નરભા શ્રી રામ. રા૦ ૯

પદ ૮૬

રાજીયો.

જીવ ગયે સુનુ સઉ થયુ રે, કાયા નગ્ર શુનકાર;
દશ દરવાજા બંધ થયા; તુટયા શ્વાસના તાર,
રામ રટોને કોઈ રંગમાં. ટેક.
મુવા જીવને રોતું નથીરે; રડે સ્વાર્થ સગાઈ;
પોતપોતાનું સર્વે રડે. પ્રગટ આપુ છું ગાઇ. રામ૦૧
રડે તરૂણી કેવું કહીરે. છુટા મુકીને કેશ;
ગયું માણીગર માહરૂ, જાણીને બાળે વેશ. રા૦ ૨
સાસરવેલી શું કહી રેડેરે, પુત્રી સુખ વહુ પેર;
હવે અમો તો શું કરૂ, પરણ્યાએ કર્યો કેર, રા૦ ૩
ઓથને માટે બંધવોરે, ભુજ લેલાટ લગાઇ,
રણમાં મુકયો મુને એકલો તને ઘટે નહી ભાઇ. રા૦ ૪
માત પીતા કેવુ રડેરે, પાળે ઘડપણ મારૂ;
પુત્રી ભગની કેવું રડે, સાસરવાસાને સારૂં. રા૦ ૫
પુત્ર માબાપને કેવું રડેરે, નથી દામ રતી રેખ;
દીવસ પાણી થશે શા વડે, નથી આરો રહ્યો એક. રા૦ ૬

જાશે કે સાહેસે ભુખનેરે, જડશે જમનો માર;
તેમાંનું કોઈ કહેતુ નથી, માટે જુઠો પોકાર, રા૦૭
સ્વાર્થ માટે સર્વે રડેરે, વળી કાંઈ લોકાચાર;
જન નરભા રટો રામને, નહીતો ખાશે પેંજાર. રા૦ ૮

પદ ૮૭.

રાજીયો.

કડીઆ સુતાર સલાટનેરે, ઘણો હાખ્યો હામ.
ગગનમાં મ્હેલ ગાજી રહ્યા, રટયા નહી કદી રામ.
રામ રટોને કોઇ રંગમાં. ટેક,
મોહોલ કરાવ્યા મોકળારે, બહુ બારીયોના ઠામ.
ઓચીંતા ઉઠીને ચાલીયા, નથી પડોચી કાંઇ હામ.
આવોહીંચોળાખાટ હીંચીએરે, રવી ઉગમતે ભાણ;
સુખ તમારાં સભાળતાં, મને વાગે છે બાણ. રા૨
બાચકે બનાતો બાંધિ રહીરે, ઘણો ઓઢયાનો પ્રેમ.
ગેડયો તેની ભાગી નથી, રહી એમનિ એમ રા૦ ૩
સાલો લીધી છે મોંઘા મુલનિરે; લીલા પીળા છે રંગ,
ઓઢી પહેરી નથી નીસર્યા, નથી અડકાડી અંગ રા૦૪
સ્વામી તમે છો ભુબાળવારે જાણું તમારી વાત;
વહાણું વાયાની વેળા માગતા, દુધ સાકરને ભાત. રા૦૫

ચાર દીવસ જતા જાતરારે, ખાત્રા રાખતા સાથ;
લાંબે પંથે તમે ચાલીયા, કાંઇ બાંધ્યું નહી સાથ.રા.૬
ધન ધરતીમાં ઘાલ્યાં રહ્યારે, સાથે લીધુ ન કાંય;
તે ધનને કયારે કાઢશો, તમે ત્યાહાં અમે આંહી, રા. ૭
તડકે તમે નથી નીસર્યારે, ઘણુ કોમળ મુખ;
સાણશીએ જમ તન ચુટશે, કેમ વેઠશો દુઃખ રા. ૮
ચાર વહુઓને ચાર દીકરારે, નામે ચરણમાં શીશ;
શા માટે મુખે નથી બોલતા, એવડી શી છે રીસ. રા૦
ઓચીંતા ઉઠીને ચાલીયારે, તેનો શો કહુ વિવેક;
બીડી આપુ મારા હાથની,લેતા જાઓને એક. રા.૧૦
જોત જોતામાં ચાલી ગયારે, કંઇ બાપના બાપ;
જીવની સાથે એ સંચરે, એક પુન્યને પાપ. રા ૧૧
ગુરૂ છોટાલાલ પ્રતાપથીરે, જાગી નરભા તું જોય;
લેણુ દેણુ આવી મળ્યું, નથી કેનુ હવે કોય. રા. ૧૨

પદ ૮૮

(નાથ કૈસે ગજકો બંધ છોડાયો)—એ રાગ.

નાથ તમે જાનત હો સબ ઘટકી;
મીરાં ભક્તી કરે પરગટકી,
નાથ તમે જનત હો સબ૦ ટેક.
ધ્યાન ધરિ મીરાં સમર લો,

સેવા કરે રઘુવરકી,
સાલીગરામકુ તુલસી ચડાવત,
ભાલ તીલક બીચ ટપકી.   નાથ તમે૦ ૧
કૃષ્ણ મંદીરમાં મીરાંબાઇ નાચત.
તાલ મરદંગ વાગે ચુટકી.
રૂમઝુમ પાયે ઘુઘર બાજત,
લાજ ખોલો ઘુંઘટકી.   નાથ તમે૦ ૨
વીખના પ્યાલા રાણાજીએ ભેજ્યા,
સાધુ સંઘાથે મીરા અટકી,
કરી ચરણામ્રત પી ગયાં મીરાં,
વિષ બની અમરતકી.   નાથ તમે૦ ૩
ઘરકી નીકલી ચલીર કેહારે,
શીર ગાગર મટુકી.
બાઇ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધર નાગર,
જેસી દોરી ખેલત નટકી.   નાથ તમે૦ ૪

પદ ૮૯

રણછોડજીની તિથીઓ.

સખી પડવે પુરણ બ્રહ્મ જે કોઇ જાણેરે.
[રૂડા રણછોડજીનો ધર્મ, વેદ વખાણેરે.
સખી બીજે બોડાણાજી બોલ બોલ્યા એતારે

રાખશો રહેશે તોલ. ઉપજે એવારે,
સખી ત્રીજે તે તુલસીનાં વન, પ્રભુજીને પ્યારાં રે;
હાથમાં વાવે હરિના જન. શોભે સારાં રે
સખી ચોથે ચાલ્યા જાય, વસમી વાટેરે;
રૂદીયામાં રણછોડરાય. મળવા માટેરે.
સખી પાંચમે પળીયા પંથ, તડકા તનમાં રે;
સેવા કરે હરીના જન. મારા મનમાં રે.
સખી છઠે છાપાં અંગ, ધણીનાં ધરીયાં રે,
રાખે રૂદીયા સાથે રંગ. હવે મન હરીયાં રે
સખી સાતમે સુંદર શ્યામ, મોહન મળીયા રે;
હું તો આવીશ તમારે ગામ, ફેરાં ફરીયા રે.
સખી આઠમે જોડી વહેલ; બળવંત બેઠારે;
પુર્વ દેશમાં કરી મેહેર, પંથમાં પેઠારે.
સખી નોમે નમવા જાય. આણી રાખેરે:
સેવક સુતા સાંગીમાંય, હરી રથ હાંકેરે.
સખી દશમે આવ્યા ડાકોર, હરજી રસિયારે;
તે ઠેકાણે ઠાકોર, વ્હાલો મારો વસીયારે.
સખી એકાદશીના દન ઝુમખી ઘેર્યારે;
અધ્યરાતે આવ્યા મહારાજ હેરણુ હેર્યારે,
સખી બારશે બાંધ્યા છે બંધ, સેવકથી છાનારે;

સોનુ તો સવા વાલ પુજીમાં પામ્યારે
સખી તેરશે ગુગળી ઘેર, પાછા ફરીઆરે;
અર્ધરાતે આવ્યા મહારાજ કારજ સરીયાં રે.
સખી ચઉદશે ચરણામૃત પ્રેમે પીધાંરે;
હરી કઠણ થયા નંદલાલ સંદેશા ન દીધારે.
સખી પુનમે પુજા થાય, શોભા સારીરે;
દર્શન કરવાને જાય, નરને નારીરે.
સખી પંદર તથા સાત વાર, જે કોઇ ગાશેરે;
તેને મળશે દ્વારકાનો નાથ, વૈકુંઠે જાશેરે,

પદ ૯૭

જે રણછોડરાયા જે રણછોડરાયા.
આરતી કીજે મહારાજાની, લોપે નવ માયા. જે. ટેક
મોર મુગટ શીર છત્ર બીરાજે, મણી માણેક ચળકે.(ર
પુષ્પ મુગતાના તોરા, ચરણ સુધી લટકે. જે૦
પાઘ કુસુંબીઝીણાસરબંધ, છોગાં બહુ ધરીયાં; (ર)
તીલક લીલાટ હીરા માણેક મોતી બહુ ભરીયાં. જે૦
કેસરીઆડ મકરાકૃતકુંડળ હથી સુત બેઉ જડીયાં (ર)
એક કટાક્ષે ભ્રકુટી કેરાં ત્રણ ભોવન ઘડીયાં. જે૦
અમુલ વરની આંખલડી, ધર્યું ચીબુક ગાલે. (ર)

રુખારવીંદ તણી શી શોભા કેસરી છે ભાળે. જે૦ ૫
અમુલ્ય હીરા હોઠ બીરાજે. કોટી રવી ચળકે. (૨)
કૌસ્તુભમણી કંઠમાં ઓપે, માળા બહુ ઝળકે. જે૦૬
અનેક આભુશણુ રત્ન હીમનાં. પુષ્પની માલા; (૨)
તુલસી હાર ચડાવે પ્રભુને, તે જન બહુ વાલા. જે ૦ ૭
જરકસી જામો અંગે સોહે વિચિત્ર બહુ ભાને; (૨)
ઈંદ્રાદીક બ્રહ્માદીક સરવે. સ્તુતી કરે ખાંતે. જે૦ ૮
ચતુર્ભુજ પુરૂષોત્તમ પુરણ, અવીનાશી નામે; (૨)
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ બીરાજ બે ઉર ત્રણ વાજે. જે૦ ૯
કટીમેખલા પીતાંબર ઉપર. બાંધ્યા છે પટકે; (૨)
દીનાનાથ દીસે છે દયાળુ. ખુબ બન્યો લટકે; જે૦ ૧૦
ચરણકમળ આનંદ સાગર, સેવક સુખકારી; (૨)
જે જન આવી નીરખે પ્રભુને. દુઃખ કાપે ભારી. જે૦૧૧
છડી વાંસળી નેપુર ઓપે, નટવરને વેશે, (૨)
ગોપ થઇ ગાયો ચારી; ગોપી રમ્યા રાસે. જે૦ ૧૨
જે પ્રભુ આપ અનાથનો નાથ, તે ડંકપુર વાશી. (૨)
ડાકોરનાથ થઇને બેઠા પોતે અવીનાશી, જે૦ ૧૩
આઠે શીખર ધોડીઘર ઉપર, ચોઘડીયાં વાગે; (૨)
નોબત શબ્દ સુણે જે પ્રાણી, દુખ તેનાં ભાગે. જે૦૧૪

દર્શન દીનનાથ દયાળુનાં. જે આવી કરશે; (૨)
કોટી જન્મનાં પુરણ પ્રાયશ્ચિત, તે પણ હરશે. જે૦ ૧૫
આરતી એ પુરૂષોતમ કેરિ પ્રેમ ધરિ ગાશે;
જે કોઇ પ્રેમ ધરી ગાશે;
સુખ સંપત પામી તે પ્રાણી; વૈકુંઠ જાશે. જે૦૧૬

ભજન ૯૧

અબધુ એસો ગ્યાન બીચારી.
વામે કોણ પુરૂષ કોણ નારી. અબ૦

બ્રાહ્મણકે ઘેર નાતી ધોતી, જોગનકે ઘેર ચેલી.
કલમા પઢકર હુઇરે તરકડી, તો આપે આપ એકેલી અ૦
નહી પરણેલી નહી કુંવરી, પુત્ર જણ જણ હારી;
કાળી મુંડીકા કોઇ ન છોડયા, તોહ જુ એમા ળકુમારી. અ૦
સસરો મારા બાળો ભોળો ને સાસુ બાળકુમારી;
પરણ્યો હમારો પારણીએ ઝુલે તોમે ઝુલાવનહારી. અ૦
બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંકર દેવા તો વે તીનકી મે જાઇ;
એતીનુકે ઘેર ધણીઆણી તો વેનકું ગોહ પોલાઇ. અ૦
નહિ જાઊ સાવરીએ નહિ જાઉ પીયરીયેરે.
સ્વામીકી સેજ સમાઇ;
કહેત કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ, જોતમે જોત મીલાઇ. અ૦

૯૨

લે માળારે લે માળા તુ તો મોહનવરની લે માળા. ૧

નીરખી લે નટવર ન્યારા.

હરીહીરોતારા હાથજો આવે તો તુટેલીકુટીતાળા તુ તો૦

આ જુઠી બાજીનુ જોર ન કીજે;

તારા છોડ મમત મોટા ચાળા. તું તો. ૩

જઠરામાંજાળવીઓતુ નેભુલી ભવભરતોમોટીફાળાતું૦

કાયા તોરિ કામ ન આવે; ફુકે જલે જેમ અંગારા. તું. ૪

છોટો કહે છતમાંનવછાકો તો સેજતરશો ભવપારા તું૦

પદ ૯૩

વારૂ મારા વીરારે, ન કરીયે સંગ નીચનોરેજી, ટેક.

નીચપણુ નિશ્ચે નરકે લઇ જાય. વારૂ મારા.

આકડીઆનાં દુધરે અતી હે ઉજળાંરેજી;

તે પીધે તરત મૃત્યુ થાય. વારૂ મારા.

દુધડીયાં મંગાવોરે. મવરી ગાયનારેજી,

સાકર ભેળે સ્વાદ અતી ઘણો થાય. વારૂ મારા.

આવળીઓ કંટાળોરે, અતી અળખામણો રેજી;

તેને સંગ અંગને વસ્ત્ર ઉજડાય. વારૂ મારા,

આંબલીયાની છાયારે, અતી રળીયામણીરેજી;
તેને સેત્ર ફળની પ્રાપ્તિ થાય. વારૂ મારા.
ગુરૂના પ્રતાપેરે જેઠીરામ બોલીયારે જી;
દેજો અમને સંત ચરણુમાંહે વાસ. વારૂ મારા.

—⁂—

ભજન ૯૪.

રાગ ઘોળ.

ગરૂડ ચડી આવજે ગીરધારી,
લજ્જા મારી રાખજોરે મોરારી; ગરૂડ૦ ચડી
પ્રથમ પુજીએ શ્રી ગુરૂરાય.
શ્રીકૃષ્ણને લાગુ પાય;
ગુણ ગાવાની ઇચ્છા થાય. ગરૂડ ચડી૦ ૧
પ્રથમ પુજીએ શ્રી ગુરૂરાય.
સારદા કરજે મારી સહાય;
પદ પુજીને પાવન થાય. ગરૂડ ચડી૦ ૨
માતા આપો અવિચળ વાણી,
એમ ઇચ્છા થાય અમારી;
દાસ થાય અવિચ્યળકારી, ગરૂડ ચડી૦ ૩
ધન ધન કુંતાજીરે માય,
જેણે સેવ્યા શંકર રાય;

પાંચ દેવે લીધો અવતાર. ગરૂડ ચડી૦ ૪
પાંચે પુત્ર તો પાંડવ જાણો,
છઠ્ઠાં દ્રોપદીને વખાણો
એમાં સદેહ કશો નવ આણો. ગરૂડ ચડી૦ ૫
રાજા ધર્મ તો ધર્મધ્યાન,
રૂડા અર્જુનના મન વિશ્રામ;
તેમાં ભીમ મહાબળવાન. ગરૂડ ચડી૦ ૬
રત્નવતાની કુંવરીરે આવે;
સાથે જોશી સહદેવને લાવે,
પાચે પુત્ર પાંડુના કહાવે. ગરૂડ ચડી૦૭
હસ્તિનાપુરમાં ઓળો રે પડી,
માંડી બાજી તે પાસા ઢાળી;
પેહલે પાસે તે હસ્તિનાપુર હારી, ગરૂડ ચડી૦ ૮
બીજે પાસે તે ગરથ ભડાર,
ત્રિજે ઉમરવા નથી આર;
એમ સાહ્ય છે વારંવાર, ગરૂડ ચડી૦ ૯
ચે થે પાસે ચતુરાઇ સારી,
પાંડવ હાર્યા છે દ્રઉપદિ નારિ,
સામો દુર્યોધન અહંકારી, ગરૂડ ચડી, ૧૦
ત્યાં તો શોભા ભરાઇ છે સારી,

૧૯ ચો દુર્યોધન હંકારી;
તેડી લાવો તે દ્રઉપદી નારી, ગરૂડ ચડી૦ ૧૧
સતી ભરી સભામાં આવ્યાં,
સભા દેખીને મન લજવાયાં;
દુષ્ટે હસીનેરે બોલવ્યાં, ગરૂડ ચડી૦ ૧૨
સતી રમ્યા તમારારે સ્વામી,
હાર્યા રાજપાટ સતી ગામ;
આવી માડો ઘર આ ઠામ; ગરૂડ ચડી૦ ૧૩
સતી આવી બેસોનેરે ખોળે;
એવાં વચન દુર્યોધન બોલે;
તોયે સતીનાં મન ના ડોલે; ગરૂડ ચડી૦ ૧૪
ખોળે બેસસે ગદા ભીમ કેરી
તને કાળે લીધો છે ઘેરી
તુ તો જાદવ કુળનો વેરી; ગરૂડ ચડી૦ ૧૫
તને લાગ્યું સતીનુંરે પાપ;
તેથી થયા મહા ઉતપાત
ખોળે બેઠા તે શોક સંતાપ, ગરૂડ ચડી૦ ૧૬
દુર પંથ છે દ્વારકા ગામ;
ત્યાં પોઢયા શ્રી ભગવાન;
જોગી જોઈ ધાયા ઘનશ્યામ. ગરૂડ ચડી૦ ૧૭

એમણે ગરૂડ શણગાર્યો તતકાળ,
ચીર નવસેં નવાણું આણ્યાં,
આવી પુર્યાં છે શ્રીભગવાન, ગરૂડ ચડી૦ ૧૮

પદ ૯૫.

શ્રી રામચંદ્રજીના ધ્યાનની સ્તુતિ.

શ્રીરામચંદ્ર કૃપાળુ ભજ મન હરણ ભવ ભય દારૂણં,
નવ કંજ લોચન કંજ મુખકર કંજ પદ કંજારૂણં;
કંદર્પ અગણિત અમિત છબી નવ નીલ નીરજ સુંદરં,
પટ પીત માનહુ તડિત રૂચી શુચી નૌમી જનકસુતાવર.
શિર મુકુટ કુંડલ તીલક ચારૂ ઉદાર અંગ વિભુષણં,
આજાનુ ભુજ શર ચાપ ધર સંગ્રામજીત ખરદુષણં;
ભજ દીનબંધુ દીનેશ દાનવ દલન દુષ્ટ નિકંદન,
રઘુનંદ આનંદ કંદ કૌશલ્ય ચંદ દશરથ નંદનં.
ઇતી વદત તુલસીદાસ શંકર શેશ મુની મનરંજનં.
મમ હ્રદયે કુંજનિવાસ કર કામાદિ ખળદળ ગંજનં,

મંગળા આરતી ૧ લી

રૂકમીના રાય રણછોડ, વસો મારા રૂદીયામાં.
સુખ સાગર શ્રી રણછોડ વસો મારા રૂદીયામાં;

પ્રાત:સમે પ્રભુનાં મુખ નીરખી આનંદ ઉર ન સમાયરે
સુર નર મુનીવર વેદ વખાણે. નારદસારદ ગાય. વસો
કોટીવદન છબી મુખપર વારિ, અદલીત રૂપ અપારરે,
મંગળ રૂપ મનોહર દીસે સેવક સુખ ભંડાર. વસો.
તાલ મૃદંગ વીણા રસ વાગે. મુખ મોરલી ધનઘોરરે;
પ્રેમ કરીને પીધા રસ બંધુ ગોપી ચંદ્ર કીશોર. વસો.
કંચન થાળ કપુર ભરી માંહી પાચે જ્યોત પ્રકાશરે;
આરતીઉતારૂંમારા અલબેલાની રાધા રમણવીલાસ.વ.
અષ્ટે સીદ્ધી આગળ ઉભી. મુખથી રહી કરજોડરે;
પ્રાણજીવન પરશોતમસ્વામી રાજ કરો રણછોડ વસો.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

